tijd voor elkaar

de marktplaats voor burenhulp en vrijwilligerswerk in Utrecht Zuid

Projectmagazine • september 2007

Voorwoord

TijdVoorElkaar is een wijkgerichte methodiek voor de activering van bewoners en de opbouw van sociale netwerken ontwikkeld door Stichting Ander Geld (SAG). SAG heeft de Utrechtse welzijnsorganisatie Portes bereid gevonden een pilot uit te voeren met deze methodiek. Dit resulteerde in het tweejarige (van 1 juli 2005 tot 1 juli 2007) project TijdVoorElkaar in Utrecht Zuid. Het project werd financieel mogelijk gemaakt door het VSB Fonds, KF HeinFonds, Oranje Fonds, SKaN Fonds en de gemeente Utrecht.

Nu het project is afgelopen heeft Portes de methodiek in haar reguliere activiteiten opgenomen en wordt de mogelijkheid bekeken voor toepassing in andere wijken in Utrecht waar Portes actief is. Inmiddels is er ook, met succes, een proef met TijdVoorElkaar, in het kader van de WMO-proeftuin, afgerond in Breda en is er vanuit diverse gemeenten interesse getoond in de methodiek.

Het project TijdVoorElkaar in Utrecht Zuid is met recht een lerend project te noemen. Op basis van ervaringen is de werkwijze continu aangepast. Hoewel er nog steeds ontwikkeling zit in de methodiek is het huidige resultaat goed toepasbaar in andere wijken. De methodiek kent geen vast stramien en geeft voldoende mogelijkheden om eigen keuzes te maken.

Een belangrijke keuze ligt op het vlak van de doelstelling. Binnen het project in Utrecht Zuid zijn 3 doelstellingen geformuleerd (WMO avant la lettre):

1 Sociale samenhang vergroten
2 Verstevigen lokaal vrijwilligerswerk
3 Participatie en integratie kwetsbare groepen

De eerste doelstelling is uiteindelijk de belangrijkste doelstelling gebleken die het best aansluit bij de visie en de methodiek zoals die ontwikkeld is. De andere twee doelstelling kunnen als aanvulling worden gezien op de eerste. In Utrecht Zuid hebben we veel aandacht gegeven aan het betrekken van kwetsbare groepen. Hoewel dit relatief succesvol is gebleken betekende dit wel een extra inspanning van de beroepskrachten onder andere in het intensiever begeleiden van sommige bewoners en het hierbij betrekken van lokale hulp en zorgorganisaties.

Het Verwey-Jonker instituut heeft het project geëvalueerd. De evaluatie is uitgebracht onder de naam En, heb je ook een vraag? Ontwikkeling van de marktplaats voor burenhulp TijdVoorElkaar in Utrecht Zuid. Tevens is van dit project een metodiekbeschrijving uitgekomen dat aan te vragen is bij Stichting Ander Geld.

Dit magazine is een weerslag van twee jaar ervaring met TijdVoorElkaar in Utrecht Zuid. Hopelijk inspireert het gemeenten, organisaties actief op het gebeid van wonen, zorg en welzijn en bewoners om iets met de ideeën van TijdVoorElkaar te gaan doen.

Pascal van Wanrooy, Projectcoördinator TijdVoorElkaar
Augustus 2007

Inhoud

2 Voorwoord
3 TijdVoorElkaar in Utrecht Zuid
5 TimeBanks op bezoek in Utrecht
6 Interview met Corrie de Goede
7 voor wie is TijdVoorElkaar?
8 Interview met Jos Berkers
9 de vraag- en aanbod-site
10 de sociaal makelaar
12 Interview met Yüksel Motorcu
12 knock, knock... who's there?
14 Rozen verwelken...
15 Resultaten TijdVoorElkaar in Utrecht Zuid
16 TijdVoorElkaar elders
17 Interview met Yvonne Thomassen
18 TijdVoorElkaar als katalysator van de gemeenschapseconomie - een beschouwing
20 Welzijnsinitiatief dat zorgvragen voorkomt
21 Het Verwey-Jonker Instituut over TijdVoorElkaar
22 Buurtbewoners wisselen diensten uit

Publicaties over TijdVoorElkaar

Welzijnsinitiatief dat zorgvragen voorkomt
Zorg & Welzijn, nr. 8, augustus 2006

Mo Samenlevingsopbouw
Bouwen aan buurtzorg, nr. 209, juni 2006

Hulp in de buurt
Landelijke Steunpunt Vrijwillige Thuishulp, 2006

TijdVoorElkaar Breda-Hoge Vucht
Stichting Zet, 2007

Evaluatie TijdVoorElkaar in Utrecht Zuid
Verwey-Jonker Instituut, 2007

links

www.tijdvoorelkaarzuid.nl
www.portes.nl
www.andergeld.nl
www.utrecht.nl
www.lunetten.nl
www.aanzetnet.nl
www.timebanks.co.uk
www.invoeringWmo.nl
www.zet-brabant.nl
www.makke.nl
www.letscirclewoudrichem.nl
www.devuurtorenhouten.nl
www.lpb.nl

TijdVoorElkaar in Utrecht Zuid

TijdVoorElkaar Zuid is een wijkgerichte marktplaats voor burenhulp en vrijwilligerswerk in Utrecht Zuid gebaseerd op de methode van de Engelse TimeBanks (zie kader). In Zuid doen bewoners al veel voor en met elkaar. Dit gebeurt vaak in kleinere, gesloten, netwerkjes. TijdVoorElkaar maakt het mogelijk dat bewoners hun vaardigheden ook buiten het eigen netwerk ter beschikking te stellen. Het biedt een structuur waarin men elkaar weet te vinden.

TijdVoorElkaar werkt omdat bewoners wel iets willen doen voor een andere bewoner maar ze vaak niet weten wie hun hulp kan gebruiken. En andersom kunnen bewoners wel eens wat hulp gebruiken van een andere bewoner maar weten ze niet wie ze daarvoor moeten vragen. TijdVoorElkaar bevordert niet alleen de onderlinge hulpvaardigheid maar, misschien belangrijker nog, levert een bijdrage aan de opbouw van sociale netwerken en activering van bewoners.

Het project TijdVoorElkaar Zuid bestond uit 3 onderdelen: de website, de sociaal makelaar en de Roosjes.

1 Website

Op onze gebruiksvriendelijke site, www.tijdvoorelkaarzuid.nl, kunnen buurtbewoners hun vraag en aanbod plaatsen en op elkaars vraag en aanbod reageren. Organisaties maken van de website gebruik om hun vraag naar vrijwilligers kenbaar te maken.

2 Sociaal makelaar

De sociaal makelaar helpt in alle zaken die nodig zijn om eventuele drempels, die bewoners ervaren om iets voor een ander te doen of door een ander te laten doen, te slechten.

3 Roosjes

De Roosjes zijn een soort beloningsbonnen om de uitwisseling van diensten, en de wederkerigheid hierin, te stimuleren. Een Roosje staat gelijk aan 1 uur tijdsbesteding. Met deze Roosjes kunnen buurtbewoners elkaar belonen voor bewezen diensten. De Roosjes kwamen in omloop via organisaties die hun vrijwilligers (tevens wijkbewoners) beloonden met Roosjes.

Wijk Zuid

Wijk Zuid bestaat uit verschillende subbuurten: de Bokkenbuurt, Tolsteeg, Hoograven en Lunetten. Er wonen iets meer dan 26.000 mensen.

De Bokkenbuurt is een volksbuurt. Het kent zijn eigen problemen maar heeft ook nog een sterke sociale samenhang.

Hoograven en **Tolsteeg** zijn typische na-oorlogse wijken met veel hoogbouw waar veel allochtonen wonen,maar ook veel koopwoningen uit de jaren dertig. Hier zijn vooral veel uitdagingen op het gebied van integratie en participatie. Uit onze contacten met allochtone vrouwen blijkt dat er een bij hen een grote behoefte bestaat actief te worden en contact met Nederlandse vrouwen te leggen. In **Lunetten** is de maatschappelijke participatie relatief hoog. Veel mensen zetten zich via vrijwilligerswerk of anderszins in voor de wijk en/of haar bewoners. Lunetten heeft tevens een zeer actieve bewonersvereniging. Toch is eenzaamheid in Lunetten een onderkend probleem. Er wonen relatief veel alleenstaanden/eenoudergezinnen en mensen met een psychische beperking. Het is vooral deze groep die gevoelens van eenzaamheid en uitsluiting ervaart.

Meer informatie over de wijk: www.utrecht.nl, www.lunetten.nl of www.aanzetnet.nl.

‘A strong community is a place that recognises the capacity of every living person as a gift and ensures that these gifts are given.’

John McKnight - ontwikkelaar ABCD-methodiek

De eerste twee onderdelen hebben hun waarde in de projectperiode bewezen en worden gecontinueerd. De website en de sociaal makelaar vullen elkaar aan en versterken elkaar. Gedurende het project bleek dat de Roosjes weinig waarde toevoegden aan de methode TijdVoorElkaar.

Wederkerigheid

Wat overgebleven is van de Roosjes binnen TijdVoorElkaar is het principe van de wederkerigheid. Niet de caritas, het goed doen, is het belangrijkste maar juist de wederkerigheid, de idee dat men elkaar nodig heeft en dat men elkaar iets te bieden heeft. De wederkerigheid zorgt ervoor dat iedere deelnemer aan TijdVoorElkaar gelijkwaardig is aan de ander.

Omdat ik in een rolstoel zit kan ik bij een aantal vrijwilligersorganisaties terecht om de hulp te krijgen als ik die nodig heb. Dat is geweldig. Mensen met een handicap zijn nu eenmaal meestal afhankelijk van andere mensen c.q. instanties. Daarom zien andere mensen mij vaak alleen als ‘vrager’. Ondanks mijn beperking kan ook ik vrijwilligerswerk doen, en dat doe ik ook. En het voelt altijd goed om ook de rol van ‘gever’ te hebben, want daar zit de balans in. Mede door TijdVoorElkaar hoop ik dat meer mensen met een handicap gevraagd worden iemand anders te helpen.

Jeroen Muller, voorzitter van stichting Disability Affairs (www.makke.nl)

Deelnemers worden actief gestimuleerd zowel iets te vragen als iets aan te bieden. Ze zijn echter niet verplicht zowel vraag als aanbod te plaatsen op de website. De precieze balans in geven en nemen is minder belangrijk dan het vertrouwen dat men in elkaar heeft dat men van elkaar op aan kan. TijdVoorElkaar bevordert dit vertrouwen. Het is gebleken dat deelnemers die eerst met een vraag komen maar geen aanbod weten later (soms na enkele maanden) toch met aanbod komen.

Ook sociaal kwetsbare mensen en mensen met een beperking die met een vraag bij TijdVoorElkaar komen wordt gevraagd wat ze leuk vinden om terug te doen omdat ze vooral mens zijn met hun eigen ervaringen en vaardigheden. Iemands beperkingen spelen pas een rol in de bemiddeling als blijkt dat deze in de weg staan in het contact met een andere buurtbewoner of lokale organisatie.

Overigens komt de wederkerigheid ook tot uitdrukking in de relatie tussen de sociaal makelaar en de deelnemers. De sociaal makelaar is er om bewoners te ondersteunen, maar vraagt van de bewoners uitdrukkelijk dat wat ze zelf kunnen doen, ook zelf te doen. Op deze wijze wordt een gelijkwaardige relatie tussen de sociaal makelaar en bewoner opgebouwd.

Serkan&Liesbeth

Serkan komt uit het zuiden van Turkije. ‘Ik ben twee jaar in Nederland en spreek nog niet zo goed de taal.’ Serkan reageerde op de advertentie van Liesbeth en nu gaat hij met haar naar de stad. In ruil daarvoor leert zij hem Nederlands. ‘Ik vind het fijn om naar Liesbeth te gaan, ik kan altijd bij haar langskomen.’

Liesbeth heeft MS. Daardoor is ze niet erg mobiel. Ze heeft weliswaar een scootmobiel, maar als ze de stad ingaat dan wordt het haar wel eens teveel.t Ze ziet dan grote vlekken voor haar ogen. Het is dan wel fijn als er iemand bij haar is om haar naar een rustig plekje te leiden. Daarom heeft ze een advertentie gezet op de website, nadat ze op een wijkdag kennis had gemaakt met TijdVoorElkaar. ‘Toen had ik nog geen internet. Dus heb ik de advertentie samen met Esther geplaatst. Serkan heeft op haar advertentie gereageerd. Over de eerste ontmoeting zei ze: ‘ Het klikte meteen. Nu gaan we samen de stad in. In ruil voor zijn begeleiding leer ik hem Nederlands’.

Verkort verslag van een bijeenkomst, december 2004, over TijdVoorElkaar en TimeBanks door Wendy Burg

TimeBanks op bezoek in Utrecht

De vrijdagmiddag in 't Bokkie was er één vol bevlogenheid, inspiratie en gezelligheid. Projectleider Pascal van Wanrooy verzorgde een voordracht over het project TijdVoorElkaar. Geert de Jong liet ons een kijkje nemen in de wijkgerichte vraag en aanbod website die onderdeel is van het project. Martin Simon (mede-oprichter van Time-banks UK) was speciaal voor deze bijeenkomst overgekomen uit Engeland en vertelde over de velen positieve ervaringen met talrijke reeds lopende soortgelijke projecten in Engeland.

'*We have what we need if we use what we have*' (E. Cahn). Met deze zin begint Martin Simon, oprichter van verscheidende projecten van Time-Banks UK (www.timebanks.co.uk) , zijn voordracht over de projecten in Engeland. Time-bank UK is een nationaal netwerk van ruim honderd buurten die een eigen time-bank hebben. Een bank waar het krediet bestaat uit tijd en mensen elkaar helpen door de eigen kwaliteiten uit te wisselen. Een belangrijke inspiratiebron van Martin is Edgar Cahn, oprichter en directeur van Time-dollars USA en schrijver van o.a het boek 'No more throw away people'.

Time-banks benadert buurtbewoners en gaat, met behulp van een vragenlijst, samen onderzoeken welke kwaliteiten een deelnemer kan aanbieden. Het gaat hierbij niet alleen om grootse speciale 'kunden', het vegen van een stoep of het aannemen van een telefoon zijn kwaliteiten waar behoefte aan is. Iedereen kan meedoen aan time-banking. Juist ook de sociaal minder getalenteerde kunnen, met de veiligheid en zekerheid van de structuur van de time-bank, zichzelf laten zien en contacten leggen met buurtbewoners. Jongeren spreekt het aan omdat de time-bank veel vrijheid biedt. Op ieder gewenst moment kan hulp gevraagd of geboden worden en er is vrijheid om vraag of aanbod in te willigen of af te staan. Het is 'all about connecting people', aldus Martin.

Door het uitwisselen van kwaliteiten en het delen van waarden wordt vertrouwen opgebouwd. Martin wijst erop dat Time-banks een broodnodige tegenhanger is van de huidige maatschappij waar mythen als 'er is niet voldoende', 'meer is beter' en 'het is zoals het is' heersen. Een maatschappij die alleen draait op economische principes is uit balans. De behoefte naar persoonlijke waardering, vertrouwen en veiligheid is groot en Time-banks is een hulpmiddel om aan die behoefte tegemoet te komen en de balans weer terug te brengen.
Martin heeft tal van voorbeelden waarin duidelijk wordt wat de effecten zijn van een time-bank in een buurt. Zo heeft Time-banks eraan bijgedragen dat een sociaal ernstig geïsoleerde jongen met beperkte verstandelijke capaciteiten nu een graag gezien en gewaardeerd klusjesman is die vol zelfvertrouwen in het leven staat.

Het leeuwendeel van de tijdbanken in Engeland zit in achterstandswijken. Volgens Simon is dit vooral omdat in deze wijken meer middelen (subsidies, stimuleringsfondsen e.d.) voorhanden zijn. Het principe van time-banking is echter geschikt voor elke buurt of wijk. De kleinste bank is er één van 18 deelnemers terwijl de grotere banken enkele honderden deelnemers kennen. Simon denkt dat er 4 à 5 jaren nodig zijn om een bank goed en zelfstandig te laten draaien, natuurlijk afhankelijk van de grootte van de bank. Iedere bank is qua omvang en invulling verschillend van de ander maar dat het werkt is duidelijk.

‘Iedereen kan iets, iedereen heeft waarde, hoe oud, zwak, ziek, kreupel je ook bent...’

‘. . .al zijn dat dan allemaal van die criteria die niet zo goed passen in onze yuppenmaatschappij’, aldus Corrie de Goede, directeur van het het gezondheidscentrum in Lunetten.

Eind 2006 werd De Goede door TijdVoorElkaar benaderd met de vraag of huisartsen van haar centrum patiënten, waarvan ze vermoedden dat die baat konden hebben bij sociaal contact, wilden doorverwijzen. ‘Ik vind de samenleving steeds harder worden. In TijdVoorElkaar heb je het principe van wederkerigheid. Je bent het dus waard voor iemand en iemand anders is jou dus ook waard. Dat vind ik een goed principe.’

Interview met Corrie de Goede, directeur Gezondheidscentrum Lunetten door Noortje Janse

Past echt iedereen dan in een project als dit?
‘Natuurlijk, mensen die als de raven stelen, die moet je niet bij iemand anders thuis uitnodigen. Je moet wel weten wat je doet. Iemand die middenin een psychose zit of mensen met heel veel pijn, die hebben echt wel iets anders aan hun hoofd. Maar in wezen geldt: hoe slecht je er ook aan toe bent, je kunt altijd iets.’
Lunetten is bepaald geen ‘probleemwijk’ zoals dat tegenwoordig heet. Maar het is wel een wijk met veel psycho-sociale problematiek en eenzaamheid. ‘Soms zijn dat bijvoorbeeld mensen die geen werk hebben, of mensen met weinig gevoel voor eigenwaarde, die weinig vrienden hebben. Ze kunnen soms ook een andere biologische klok hebben, bijvoorbeeld verslaafden.
Als je heel lang zonder werk zit en weinig of geen vrienden hebt, dan komt het moment, dat je je af gaat vragen:‘Waarvoor leef ik eigenlijk nog?’ Onze huisartsen zien dan ook regelmatig mensen, die niet goed in hun vel zitten. En die staan dan met die menselijke behoefte aan contact en zingeving bij ons op de stoep, omdat ze niet in staat zijn zelf iets met die behoefte te doen’
Hulpverleningsorganisaties weten lang niet altijd wat ze met deze mensen moeten doen en vaak werken ze ook langs elkaar heen. ‘Het zijn vaak eilandjes. Ze werken weinig samen en zijn aanbodgericht. Er wordt maar heel weinig gekeken naar de behoefte van de mensen. Ik heb wel eens een artikel in de Volkskrant gelezen, van een familie in Amsterdam waar twintig hulpverleningsorganisaties over de vloer kwamen. En geen één accepteerde dat de ander de regie voerde. Daarom vind ik het zo aardig, dat Pascal van Wanrooij hier gewoon binnenstapt bij het gezondheidscentrum en zegt:‘Kijk, dit project doen wij’.’

Anita

Wat doe je als je in Hoograven in een flat woont met alleen een balkon van 3m_, en je hebt groene vingers? Dan help je een buurtgenoot bij het onderhouden van de tuin! Zo is Anita (28) uit Hoograven sinds kort aan het tuinieren bij twee bewoonsters van de aanleunwoningen van verzorgingstehuis Tolsteeg. Anita: ‘Mijn woning in Hoograven bevalt me prima, het enige wat ik hier mis is een tuin. Ik vind het heerlijk om buiten te zijn en te werken in de tuin. Op een balkon kun je wel iets aan planten kwijt, maar het heeft nu eenmaal z’n beperkingen. Ik ben dus gaan zoeken naar een alternatief. En zo ben ik via TijdVoorElkaar terecht gekomen bij de oproep van Verzorgingstehuis Tolsteeg voor het onderhouden van de tuinen van deze aanleunwoningen.’

Sterke punten

‘Hier in ons gezondheidscentrum hebben we een traditie van brede zorg voor de wijk. Ik ben blij, dat er nu met de WMO een soort omslag komt. Ik zie een hele revival van het maatschappelijk werk. De wijken in, in plaats van rustig achter je bureautje zitten te wachten tot er klanten komen. Er moet veel meer op het grensvlak van zorg en welzijn gewerkt worden. Veel mensen die op de een of andere manier steun kunnen gebruiken, kloppen nooit aan bij hulpverleners. Maar ze gaan wel bijna allemaal naar de dokter, iedereen komt daar wel terecht. Dan is het goed als die kan doorverwijzen, ook naar bijvoorbeeld TijdVoorElkaar.’

Zwakke punten

Het enige wat De Goede minder sterk vindt aan TijdVoorElkaar, is dat het een project is. ‘Nederland is al projectenland. Een kenmerk van een project is, dat het geen duurzaamheid heeft. Daarom ben ik heel blij dat de welzijnsorganisatie Portes TijdVoorElkaar nu gaat inbedden in het wijkenbeleid. Want ik pleit voor structureel geld voor dit soort projecten.
Als onze huisartsen nu een patiënt binnen krijgen, kunnen ze hem of haar doorverwijzen. Ik heb begrepen, dat dat inmiddels al twee of drie keer is gebeurd. En als er dan één patiënt terugkomt met een goede ervaring, dan gaat dat weer doorwerken natuurlijk.

De toekomst

Ik denk, dat TijdVoorElkaar in de toekomst een rol kan spelen in het aanbrengen van meer sociaal cement in de wijk. En dat is hard nodig.’
In de toekomst sluit ze ook niet uit, dat mensen via TijdVoorElkaar ooit worden toegeleid naar betaald werk. ‘Dat kan gaan van af en toe eens een klusje, naar structureel vrijwilligerswerk, en dat kan weer langzaam overgaan in een baan. Maar het mag nooit bedoeld zijn om geld te besparen. Het gaat uiteindelijk om het geluk van die mensen.’

voor wie is TijdVoorElkaar?

Om deelname aan TijdVoorElkaar voor zoveel mogelijk bewoners mogelijk te maken is de deelname aan TijdVoorElkaar zo laagdrempelig mogelijk gehouden. Deelnemers hoeven zich niet in te schrijven, er is geen intake en een advertentie plaatsen is zo eenvoudig mogelijk gemaakt. De inzet van de sociaal makelaar verlaagt de drempel tot deelname aan TijdVoorElkaar aanzienlijk.

Deze brede benadering zorgt voor een grote diversiteit in vraag en aanbod. Verder is er meer te winnen op sociaal gebied door bewoners van verschillende achtergronden (culturen, gewoontes en omgangsvormen) met elkaar te verbinden. Via TijdVoorElkaar komen bewoners met elkaar in contact die elkaar anders nooit zouden ontmoeten.

Uit een enquête onder deelnemers blijkt dat 68% geen betaald werk heeft (gepensioneerd, werkeloos, arbeidsongeschikt, huisman/huisvrouw). 57% is alleenstaand al dan niet met kinderen. De verdeling van de deelnemers over de wijken Hoograven en Lunetten, hun leeftijdsopbouw en land van herkomst komt goed overeen met de algemene cijfers die hierover bekend zijn. Wat opvalt is het grote percentage (70%) vrouwen dat deelneemt aan TijdVoorElkaar.

Motivatie van deelnemers

Voor veel mensen is meedoen aan TijdVoorElkaar een leuke manier om andere mensen te leren kennen of handig om een bepaalde klus voor elkaar te krijgen. Meedoen aan TijdVoorElkaar geeft een goed gevoel door iets te betekenen voor een ander en betrokken te zijn bij de wijk. Voor andere mensen is het een manier zelf meer actief te worden en meer deel te nemen aan het leven om hen heen.

Natuurlijk spreekt TijdVoorElkaar niet iedereen evenveel aan. Het zijn juist de mensen die overdag 'achterblijven' in de wijk (ouderen, ouders met kinderen die niet naar de opvang gaan, allochtone vrouwen, mensen zonder werk), die het meest te winnen hebben bij meer contacten in de wijk, en zich daardoor tot TijdVoorElkaar voelen aangetrokken. Het is gebleken dat voor mensen die pas in de wijk wonen, TijdVoorElkaar een aantrekkelijke manier is om snel mensen uit de wijk te leren kennen.

Deelnemers over TijdVoorElkaar

'Het is een supergoed project. Velen worden geholpen in kleine en grote aanvraag voor hulp. De mensen leren zo elkaars cultuur en waarden en krijgen meer respect voor elkaar en meer verdraagzaamheid'

'Het kan iemand morele steun geven'

'Elkaar beter leren kennen, bevorderen saamhorigheid'

'Via de site kun je elkaar sneller vinden. Het is gemakkelijker dan op iemand af stappen (verlegenheid, terughoudendheid)'

'Meer sociaal contact, meer steun voelen'

'Omzien naar elkaar'

'Samen werken, samen leven'

'Makkelijk om contacten te leggen'

'Meer mensen raken op de hoogte van het vraag en aanbod in de wijk'

'Respect voor mensen met een verstandelijke beperking'

'Goed initiatief om mensen bij elkaar te brengen nu we niet eens meer weten wie onze buren zijn'

'Dat mensen op een prettige manier met elkaar omgaan en elkaar steunen'

'Aandacht, kansen, mogelijkheden, er niet alleen voor staan, opheffen hulpeloosheid'

'Je leert andere mensen kennen die iets anders bieden dan wat je zelf kunt'

'Oud en jong kan meedoen. We hebben elkaar nodig om prettig te leven. Niet alles is te koop'

'Doorbreekt anonimiteit'

'In contact komen met bewoners die je anders niet zou leren kennen. Na verloop van tijd ontstaan kleine netwerkjes.'

Ria & Astrid

Eens per week komt Ria bij Astrid op bezoek. Astrid is spastisch en zit in een rolstoel. Via TijdVoorElkaar kwam Ria voor eerst bij Astrid om haar hondje Boefie uit te laten. Nadat Ria is gevallen tijdens het uitlaten van de hond doet ze dat niet meer maar ze komt nog wel steeds langs bij Astrid. En dan is het altijd gezellig… Astrid vraagt aan Ria of ze iets aan haar ziet. Ria valt niets op. Astrid vertelt dat ze een nieuw gehoorapparaat heeft. Ook demonstreert ze wat ze met haar rolstoel kan. Er zit een liftje in en kan in de ligstand. Ondertussen loopt Boefie speels rond. Astrid kletst voort: 'Nu maak ik kaartjes en dienblaadjes'. Ria vindt Astrid 'een bijdehante tante'. Ondertussen drinken ze een kopjes thee.

‘Het leuke element van TijdVoorElkaar is dat mensen niet alleen iets komen halen maar ze komen net zo goed iets brengen’

‘Wij denken, dat TijdVoorElkaar een andere manier van vrijwilligerswerk biedt en een andere manier van elkaar ontmoeten, meer op individueel niveau en minder op groepsniveau.’ Aan het woord is Jos Berkers, directeur van welzijnsorganisatie Portes. Samen met stichting Ander Geld introduceerde Portes vorig jaar TijdVoorElkaar in Utrecht.

Interview met Jos Berkers, directeur welzijnsorganisatie Portes door Noortje Janse

Berkers:‘Ik ken bijvoorbeeld het verhaal van een moeder van een gehandicapt kind. Die moeder wil ook wel eens de stad in met een vriendin, of even naar de kapper. Normaal gesproken moet ze altijd met pijn en moeite iets regelen, zodat er iemand is om op haar kind te passen. En daarbij moet ze ook altijd bij dezelfde mensen aankloppen. En omdat ze niets terug kan doen, vraagt ze op den duur ook niets meer en komt ze eigenlijk te weinig buiten de deur. In een project als TijdVoorElkaar zou ze die hulp wel kunnen vragen en dan iets terug kunnen doen, wat wel binnen haar mogelijkheden ligt. Misschien kan ze wel de ruimte vinden, om iemand te helpen met het formulier voor zorgtoeslag, om maar wat te noemen.’

Waar vroeger veel sociale verbanden in de stad min of meer vanzelfsprekend waren, zijn ze dat nu allang niet meer. Veel mensen kennen elkaar simpelweg niet meer. Berkers:‘Wat we in Zuid merken, is dat de banden in de buurt aan slijtage onderhevig zijn. Vroeger gingen mensen bijvoorbeeld naar een kerk, of ze zaten op een koor of een andere vereniging. Er zijn minder verbanden waardoor de mensen zeggen:‘Het is leuk om in deze buurt te wonen.’ Het levert ook een gevoel van onveiligheid op, als je niemand kent.

In de wijk Lunetten staan bijvoorbeeld veel huizen met de rug naar de straat, in hofjes en op pleintjes. Men kent elkaar van de achterkant van de woning, maar de mensen in de eigen straat kent men juist vaak weer niet. De bewoners van Lunetten hebben in een onderzoek aangegeven, dat de wijk minder wordt gewaardeerd dan pakweg zes, zeven jaar geleden. Als welzijnsorganisatie organiseert Portes op groepsniveau wel allerlei activiteiten en cursussen, waarin mensen elkaar kunnen leren kennen. Maar blijkbaar is dat toch niet genoeg, zo’n groep kan ook als een drempel worden ervaren.’

‘De individualisering van de samenleving heeft natuurlijk niet alleen positieve kanten. Het positieve eraan is, dat je zelf heel veel kunt doen en dat je je niets meer hoeft aan te trekken van wat bijvoorbeeld de kerk ervan vindt. Maar aan de andere kant kunnen mensen niet meer zo gemakkelijk met bepaalde vragen ergens terecht. Het vorige kabinet, maar ook het huidige, heeft gezegd:‘het zou goed zijn, als mensen zelf verantwoordelijk zijn voor hun woonomgeving’. Dat gaat eigenlijk over de versterking van vrijwilligerswerk. De groep die nu iets wil doen in het vrijwilligerswerk, ziet het niet meer als een soort roeping, zoals vroeger. Tegenwoordig willen mensen dat afgebakend in de tijd. Ze willen wel graag iets doen voor de buurt, maar ze zijn tegelijkertijd ook druk met andere dingen.’

Hoewel Berkers een eind kan meegaan in het standpunt van het kabinet, dat mensen meer verantwoordelijkheid voor hun omgeving moet dragen, reikt die verantwoordelijkheid volgens hem zeker niet tot in het oneindige.‘We hebben misschien in het verleden als welzijnsorganisaties teveel van de mensen overgenomen en daarom is het goed, om de mensen die wat meer terug te geven, zoals ook het streven in de wet Wmo is. Maar daar zit wel een grens aan.

TijdVoorElkaar past uitstekend in de doelstelling van de wet Wmo, maar tegelijkertijd vind ik, dat diezelfde wet ook wel een heel groot beroep doet op het burgerschap van andere mensen. Als mensen, die wat minder kwetsbaar zijn, dan geen hand willen toesteken, dan heb je een groot probleem. Schuldhulpverlening, om maar een voorbeeld te noemen, is echt niet iets wat je maar aan de buurman moet overlaten, dus ook niet in een project als TijdVoorElkaar.’

Sterke punten

Ik ben heel erg blij, dat er een plek is, waar je geholpen wordt als je denkt dat je helemaal niets kunt. Daar zie ik de kracht veel in.’

Maar loop je eigenlijk niet een groot risico, dat je met een project als TijdVoorElkaar alleen een bepaald soort mensen aantrekt? Berkers:‘We weten natuurlijk als welzijnsorganisatie, dat we meestal maar een deel van de wijkbevolking bereiken. Tachtig procent van de mensen redt zichzelf wel. Dus de activiteiten van Portes richten zich inderdaad vaak op kwetsbare groepen van de samenleving.

Maar als het om een project als TijdVoorElkaar gaat, dan zouden daar ook heel goed meer zelfredzame mensen aan deel kunnen nemen. En het is zelfs belangrijk, dat dat ook daadwerkelijk gebeurt. Je moet ook die verbinding met die andere tachtig procent leggen. Dan is er ook veel meer variatie in diensten en aanbod. Daarom is het voor de doelstelling van het project juist ook belangrijk dat je veel verschillende soorten mensen bereikt.’

Zwakke punten

Hoewel Berkers enthousiast is over het project, ziet hij in de Roosjes als alternatief betaal- of smeermiddel geen toekomst. ‘Mijn beeld is: sommige mensen verzamelden op een gegeven moment Roosjes en hadden dan precies in hun hoofd wat ze daarvoor terug wilden. Dus ze verwachtten iets terug, terwijl eigenlijk nog niet helder was, of dat wel reëel was. En dan raakten ze teleurgesteld als ze bijvoorbeeld niet die aerobiclessen van Portes voor hun Roosjes konden krijgen. Je schept er naar mijn mening soms een onrealistische voorstelling mee. Ik heb ook nergens gehoord dat het echt om Roosjes ging, de nadruk bij de mensen lag altijd op ontmoeting.

De toekomst

Berkers ziet zeker toekomst in het project. ‘Als dit seizoen positief wordt afgerond in Zuid (Lunetten, Hoograven, Bokkenbuurt), dan gaan we in 2008 beginnen in Noordwest (de wijken Ondiep en Zuilen) en West (de wijken Oog en Al en Lombok). Ook in Zuid gaan we door, maar dan in wat afgeslankte vorm, omdat er minder mensen mee bezig zullen zijn. Het is naar mijn mening een zeer succesvolle manier om vernieuwing tot stand te brengen.’

Jacqueline

In 2005 mocht ik bij de start en presentatie van TijdVoorElkaar op de wijkdag in Lunetten de vuurproef ondergaan. Ik had me aangemeld als fotograaf. Ik begon met een superklein cameraatje en vertelde er maar meteen bij dat je met dat toestelletje toch leuke foto's kon maken. Onder andere bij TijdVoorElkaar heb ik de ervaring opgedaan die ik nodig had.
Naast mijn baantje als postbezorger in Lunetten werk ik nu als freelance fotograaf. Mijn opdrachten haal ik soms letterlijk van de straat en verder via netwerken. Aan een goede site wordt nog gewerkt. Portretfoto's maken van mens en dier, jong en oud, evenementen, optredens, gewoon mensen op straat fotograferen. Ik vind het allemaal leuk. Vaak ben ik ook buiten te vinden en maak ik natuur- en macrofoto's met mijn hond op sleeptouw.
Door TijdVoorElkaar heb ik niet alleen beter leren fotograferen. Ondertussen neem ik vaak de interviews af en schrijf de succesverhalen. Ook heb ik leuke contacten gemaakt, bijvoorbeeld met Astrid v.d. Poel, die voor mij een kunstwerk heeft gemaakt en met Jennifer (gastvrouw bij Rotsoord) thee- of koffieleuten, maar dan bij ons thuis. Ik zal me zeker blijven inzetten voor TijdVoorElkaar, een project waar al veel mensen baat bij hebben gehad!

openbare kaartenbak

de vraag- en aanbod-site

Buurtbewoners en lokale organisaties informeren elkaar over vraag en aanbod via een website naar het model van Marktplaats.nl met eraan toegevoegd een persoonlijke pagina waarin persoonlijke gegevens van de aanbieder/vrager voor iedereen toegankelijk zijn. Voor Utrecht Zuid is het adres www.tijdvoorelkaarzuid.nl

De meeste bewoners komen niet in eerste instantie via de website in contact met TijdVoorElkaar, maar horen via andere kanalen van TijdVoorElkaar, waarna ze de website bezoeken. De website heeft daardoor minder een wervende functie en kan vooral informatief en functioneel zijn. Gebruiksgemak en overzichtelijkheid staan centraal.

Uit een enquête onder deelnemers blijkt dat meer dan tweederde de website een of meerdere malen heeft bezocht. Bijna 80% van de deelnemers, die de website hebben bezocht, beoordeelde het gebruik er van als gemakkelijk tot zeer gemakkelijk. De enquête is gehouden vóór de ingebruikname van de nieuwe versie die op bepaalde punten nog gebruiksvriendelijker is.

Deelnemers zijn in eerste instantie zelf verantwoordelijk voor het plaatsen van de advertenties en de inhoud ervan. Maar niet iedereen heeft internet of kan met internet overweg. Voor deze mensen is er de hulp van de sociaal makelaar. 30% van de deelnemers in Utrecht zuid heeft de website nog nooit gezien.

Websitegebruik	Gehele looptijd	Eerste periode (Juli '05-juni '06)	Tweede periode (juli '06-juni '07)
Aantal bezoeken website	24.883 (34/dag)	7.447 (20/dag)	17.436 (47/dag)
Aantal unieke bezoekers	5.394	2.045	3.349
Regelmatige bezoekers (6x en meer)	928 (17%)	219 (11%)	709 (21%)
Gemiddeld aantal advertenties op site	51	44	58
Aantal reacties op advertenties	197	75	122

spin in het web

de sociaal makelaar

Het belang van de sociaal makelaar kan niet genoeg worden onderstreept. Ook al is een bewoner gecharmeerd van TijdVoorElkaar dan nog ziet deze vaak allerlei drempels om tot deelname over te gaan. Het is de taak van de sociaal makelaar om die drempels in beeld te krijgen en te bekijken of deze geslecht kunnen worden. Daarbij zijn de behoeften en de wensen van de bewoner natuurlijk het uitgangspunt, het is niet gepast en het heeft geen zin om iemand ergens te krijgen waar hij niet wil zijn.

Zo ondersteunt de sociaal makelaar bewoners bij het formuleren van vraag en aanbod of het leggen van het eerste contact. Zonodig kijkt de sociaal makelaar, samen met de bewoner, naar wat de kwaliteiten van deze bewoner zijn, wat hij leuk vindt om te doen en waar hij behoefte aan heeft. De sociaal makelaar verlaagt de drempel voor deelname aan TijdVoorElkaar aanzienlijk en betrekt juist die mensen die het meest te winnen hebben bij deelname. Zonder de inzet van de sociaal makelaar blijft TijdVoorElkaar steken in een leuk initiatief voor mensen met een hoge mate van zelfredzaamheid.

Natuurlijk is ook de website een drempel voor deelname, niet iedereen heeft toegang tot internet. Maar welke methode er ook wordt gebruikt om vraag en aanbod kenbaar te maken, al wordt het vraag en aanbod iedere week in de krant geplaatst of zorgt een hypermoderne telefoonkoppelcentrale voor het koppelen van vraag en aanbod, dan nog zullen sommige mensen moeite blijven hebben met iets vragen of iets aanbieden.

Empowerment

Daar komt de werkelijke meerwaarde van de sociaal makelaar aan het licht. Juist mensen met een gebrek aan zelfvertrouwen, minder weerbare mensen, mensen die niet goed in hun vel zitten, oudere mensen die niet gewend zijn om te vragen, zullen moeite blijven houden om gebruik te maken van het aanbod, laat staan zelf iets te vragen of aan te bieden.

De sociaal makelaar laat zien aan mensen dat ze wel degelijk iets kunnen dat voor een ander interessant is, maakt het voor mensen makkelijk om te vragen en aan te bieden, geeft ze de veiligheid die nodig is om in contact te komen met een onbekende, en ondersteunt in alle andere onzekerheden die mensen kunnen ervaren in het contact met andere mensen. In deze gevallen is de sociaal makelaar bezig met empowerment; het in staat stellen de eigen kracht te ontdekken, te mobiliseren en te benutten.

Signaleren en doorverwijzen

De sociaal makelaar werkt vanuit mogelijkheden en niet vanuit problemen. Hij is geen hulpverlener. Deelname aan TijdVoorElkaar vereist een basis aan zelfredzaamheid en sociale vaardigheden die bij sommige bewoners (nog) ontbreekt. Ook hier heeft de sociaal makelaar een functie door deze bewoners niet zo maar af te wijzen, maar juist de stap die de bewoner heeft gezet door naar TijdVoorElkaar te gaan naar waarde te schatten. Samen met de bewoner bekijkt de sociaal makelaar welke stap een bewoner wel kan zetten (bijvoorbeeld door te verwijzen naar de hulpverlening of naar andere activiteiten in de wijk). De sociaal makelaar moet tijdig de inschatting kunnen maken of iemand bij TijdVoorElkaar op de goede plek is en moet soms een bewoner tegen zichzelf in bescherming nemen.

TijdVoorElkaar blijkt voor sommige bewoners de opstap naar de hulpverlening te verlagen. Mensen vinden het prettig om vanuit hun mogelijkheden benaderd te worden en komen vanzelf ook met hun problemen en/of andere vragen en wensen. De sociaal makelaar kan dan het klein zetje geven dat mensen nodig hebben om contact op te nemen met bijvoorbeeld het maatschappelijk werk. De sociaal makelaar signaleert ook zelf problemen en behoeften bij deelnemers en zal deze, en een mogelijke doorverwijzing, ter sprake brengen.

Cliënten van bijvoorbeeld het Algemeen Maatschappelijk Werk hebben, naast professionele ondersteuning, vaak baat bij meer sociale contacten. De professional kan iemand kennis en ervaring meegeven om om te gaan met een bepaalde problematiek. Het is echter zijn sociale omgeving die hem helpt (of niet) de opgedane kennis en ervaring in praktijk te brengen. Het is daarom raadzaam om naast professionele ondersteuning gericht op de specifieke hulpvraag ook te werken aan het sociale netwerk van diegene die om hulp vraagt. Ook mensen werkzaam in de thuiszorg en huisartsen komen in contact met cliënten waarvan ze vermoeden dat ze baat zouden hebben bij meer sociaal contact. Voor deze mensen biedt TijdVoorElkaar een laagdrempelige manier om nieuwe mensen in de buurt te leren kennen.

TijdVoorElkaar Zuid heeft met succes samenwerkingsverbanden gezocht met zorg en hulpverleningsorganisaties actief in de wijk. In totaal 23 cliënten van meer dan 11 verschillende instellingen zijn naar TijdVoorElkaar doorverwezen (zie bij resultaten). Andersom heeft de sociaal makelaar bewoners doorverwezen naar het (outreachend) maatschappelijk werk en cursussen in de wijk.

Contacten aangaan en onderhouden met de lokale zorg en hulpverleningsorganisaties is een belangrijke taak van de sociaal makelaar. De sociaal makelaar heeft een goed beeld van de sociale kaart en heeft met de belangrijkste instellingen een persoonlijk contact. Dit vereist een pro-actieve houding want de instellingen komen niet vanzelf. Om die reden heeft TijdVoorElkaar in Lunetten het Drempels Slechten overleg (een overleg met professionals die met 'kwetsbare groepen' werken in de wijk Lunetten) weer nieuw leven in geblazen.

Sociale activering

TijdVoorElkaar is een methode voor activering van bewoners die hebben besloten (mogelijk na benadering van de sociaal makelaar) meer/weer actief te worden. De ondersteuning die

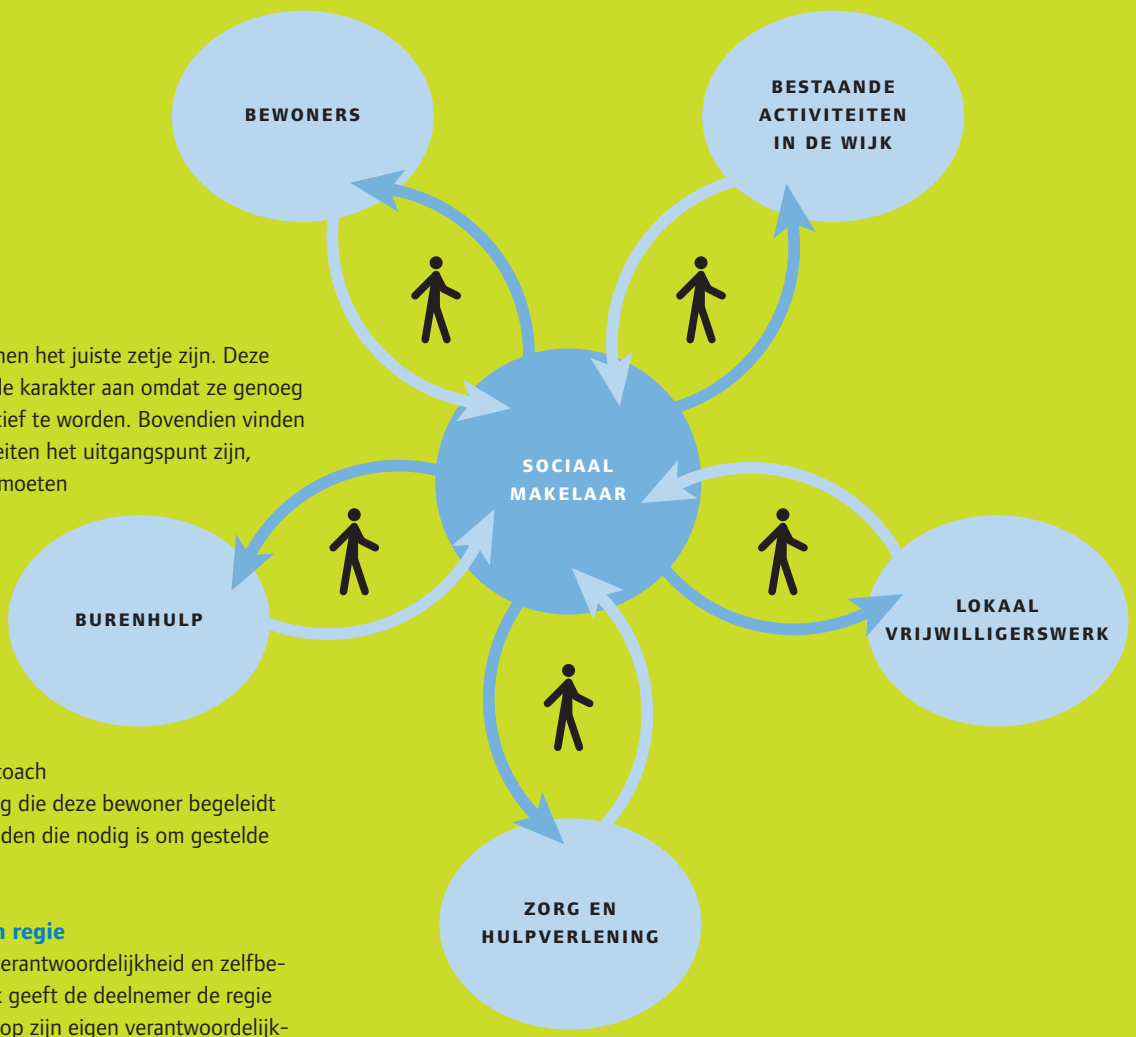

TijdVoorElkaar biedt kan voor hen het juiste zetje zijn. Deze mensen spreekt het vrijblijvende karakter aan omdat ze genoeg eigen motivatie hebben om actief te worden. Bovendien vinden ze het plezierig dat hun kwaliteiten het uitgangspunt zijn, zonder dat deze tot hun recht moeten komen.

Voor sommige mensen is deze vorm van activering niet succesvol. Zij hebben baat bij meer structuur en een stok achter de deur (een moeten). In deze gevallen kan een begeleider, (re-integratie)coach of hulpverlener van de instelling die deze bewoner begeleidt structuur en ondersteuning bieden die nodig is om gestelde activeringsdoelen te behalen.

Ondersteuning versus eigen regie

Bij TijdVoorElkaar staat eigen verantwoordelijkheid en zelfbeschikking voorop. Deze aanpak geeft de deelnemer de regie in handen en doet een beroep op zijn eigen verantwoordelijkheid. Alleen als mensen volledige vrijheid ervaren, d.w.z. dat ze zelf bepalen wie ze willen kennen, wat ze willen doen voor een ander en wanneer, of waar ze door wie geholpen worden, is de opbouw van sociale netwerken mogelijk.

Ondersteuning van de sociaal makelaar is alleen wenselijk als de deelnemer er zelf niet uitkomt. Sowieso zijn de mogelijkheden van de sociaal makelaar om ondersteuning te bieden gebonden aan tijd en de inhoudelijke mogelijkheden die TijdVoorElkaar biedt. De begeleiding van de sociaal makelaar beperkt zich tot hooguit 3 gesprekken per deelnemer. Als mensen meer begeleiding (ten bate van deelname aan TijdVoorElkaar) nodig hebben moet die elders gezocht worden. Dat kan zijn bij een hulpinstantie maar kan ook gezocht worden binnen familie of vrienden.

De sociaal makelaar stelt zich faciliterend en zo min mogelijk sturend op. Een valkuil voor de 'zorgende' welzijnswerker is dat deze moeite kan hebben de verantwoordelijkheid bij een ander te leggen. De regie bij de bewoner leggen kan soms ook lastig zijn omdat de sociaal makelaar wil dat bepaalde koppelingen slagen en weet dat als hij bepaalde taken uit handen van een deelnemer neemt (bijvoorbeeld het plaatsen van een advertentie, of het bellen van een mogelijke match), alles wellicht sneller gaat. Echter, hoe meer de sociaal makelaar de regie voert voor een bewoner, hoe meer deze gaat leunen op de sociaal makelaar, of uiteindelijk afhaakt omdat hij het gevoel heeft niet meer de regie in handen te hebben.

Outreachend werken

De sociaal makelaar is de belangrijkste ambassadeur van het project en wacht niet af tot bewoners langs komen maar gaat actief de wijk in om bewoners op te zoeken. Een voorbeeld hiervan zijn de zogenaamde groepsbezoeken. Hierbij nodigt de sociaal makelaar zichzelf uit bij een bestaande groep in de wijk om iets te vertellen over TijdVoorElkaar. De vraag, vindt u het leuk om iets voor iemand uit de wijk te doen, samen iets te doen of zou u het fijn vinden als iemand uit de wijk iets voor u deed, staat hierbij altijd centraal. De sociaal makelaar gaat daarbij uit van de eigen mogelijkheden en behoeften van de bewoners.

Registratie&routing

Als het goed is heeft de sociaal makelaar trajecten lopen met meerdere bewoners. Met sommigen gaat de sociaal makelaar bekijken wat ze kunnen en graag willen, hij is op zoek naar passende bewoners bij het bestaand vraag en aanbod en houdt een vinger aan de pols bij verschillende lopende koppelingen. Om niet te verzanden in een brij aan lopende zaken is het noodzakelijk om een goede "routing" te hebben en bij te houden waar de verschillende deelnemers zich bevinden in die routing.

Het uitwerken van een routing (traject) dwingt om na te denken wat de sociaal makelaar op een bepaald moment wel of niet doet. Zo legt de routing vast hoeveel contactmomenten er zijn en wanneer, en in welke vorm, deze plaatsvinden. Zonder routing betekent dat iedere keer opnieuw (ad hoc) een beslissing wordt gemaakt wat te doen. De routing mag echter geen keurslijf zijn, maar dient als handvat voor de sociaal makelaar en kan op basis van ervaringen worden aangepast.

‘Het belangrijkste zijn de bewoners zelf’

‘De sociaal makelaar maakt het mogelijk dat mensen zeggen: ‘Kun jij mijn tuin misschien onderhouden? En dan ga ik op je kind passen.’ Want dat soort dingen gaat niet vanzelf.’ Aan het woord is Yüksel Motorcu, accountmanager bij de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling in Utrecht. Volgens haar past het project uitstekend in de missie van haar dienst: ‘Mensen zijn de motor van de stad’. Ze nomineerde TijdVoorElkaar dan ook voor het beste DMO project.

Interview met Yüksel Motorcu, Accountmanager Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling, gemeente Utrecht door Noortje Janse.

‘Ik vind dit wel een unieke manier om de bewoners aan elkaar te koppelen. En ik merkte bovendien dat er binnen mijn dienst te weinig bekendheid mee was. Dus dat was twee vliegen in één klap. Helaas heeft het niet gewonnen. Maar bekendheid heeft het zo wel gekregen. Ik vind de methodiek ook mooi, je krijg een Roosje en die kun je inruilen, dat heeft ook wel wat. Ik heb er zelfs nog eentje in mijn tas zitten.’

Toen Motorcu vorig jaar bij de dienst kwam werken, viel haar oog regelmatig op TijdVoorElkaar in de evaluaties en de contractbesprekingen met welzijnsorganisatie Portes. ‘Het leek me een heel mooi project met wederzijdse diensten voor bewoners, dat de samenhang van de wijk bevordert. En dat is nu juist één van de speerpunten van DMO.’

‘Onze wijkvisie is erop gericht, dat mensen minder afhankelijk worden van organisaties en dat ze zelf dingen gaan doen. Wij hopen echt dat er op een gegeven moment meer initiatieven vanuit de bewoners komen. Misschien is dat een droom, maar het zou anders moeten dan het nu is. Vaak is er nu een nogal afwachtende houding.’

Sterke punten

‘Er zijn een paar aspecten van TijdVoorElkaar die ik sterk vind. De website met vraag en aanbod vind ik sterk. Maar ook de laagdrempeligheid: je hoeft niet, maar je mag. Verder vind ik het goed, dat er een Sociaal makelaar is die mensen bij elkaar brengt en ook nazorg verleent. Zo creëer je positieve ervaringen.’

Zwakke punten

Maar desondanks vindt ze wel, dat het project zich eerst nog moet bewijzen. ‘Ik zou willen zien, dat het nog meer door de bewoners omarmd zou worden. De vraag is, of je het zou kunnen uitbreiden. Nu is TijdVoorElkaar toch vooral op sociaal zwakkeren en senioren gericht. Zo zit ik zelf wel eens te denken: ‘Wat zou ik nu willen? Een dagje uit met de kinderen? Iemand die mijn tuin komt doen misschien?’ Verder vraag ik me af, of je bij een sociaal makelaar altijd van een beroepskracht moet uitgaan. Zouden de bewoners dat ook onderling kunnen regelen?’’

De toekomst

‘Ik zie de toekomst van TijdVoorElkaar alleen rooskleurig in, als er meer vraag komt vanuit bewoners en organisaties. Als het weinig of geen effect zou hebben, dan moet je ermee stoppen, vind ik. De projectfase is wat mij betreft nu voorbij. Nu is het dus de vraag of het de komende tijd ook breder gedragen zal worden. Het belangrijkste criterium daarin zijn de bewoners zelf.’

Zichtbaar zijn

knock, knock . . .

PR is erg belangrijk. Laten zien dat je er bent aan bewoners en lokale organisaties levert heel veel op evenals het terugkoppelen van resultaten. Veel bewoners doen niet meteen mee met TijdVoorElkaar en hebben meerdere contact momenten nodig om uiteindelijk toch mee te doen. Herhaling van de boodschap is daarom erg belangrijk.

De inhoud van de boodschap dient in alle communicatie uitingen gericht aan bewoners zo eenvoudig mogelijk te zijn. Meer dan de boodschap “Wilt u een iets voor of samen met een buurtbewoner doen, of kunt u hulp gebruiken van een buurtbewoner? Meld u dan aan bij TijdVoorElkaar” is niet nodig.

who's there?

Wat goed werkt als aanvulling zijn de succesverhalen, verhalen uit de praktijk van TijdVoorElkaar. Deze succesverhalen (zie verspreid over dit blad) laten zien dat TijdVoorElkaar werkt en brengen bewoners op ideeën. De succesverhalen zijn te lezen op de website, de maandposter en in de maandelijkse E-mail nieuwsbrief.
Er zijn artikelen over TijdVoorElkaar geplaatst in onder andere het UN, het Stadsblad, 030, Zorg en Welzijn, Linksom, de nieuwsbrief van het wijkbureau ,verschillende nieuwsbrieven van lokale organisaties etc. Verder hebben verscheidene lokale organisaties, op verzoek, een link naar TijdVoorElkaar op hun website geplaatst. Verder presenteert TijdVoorElkaar zich regelmatig op staan we geregeld op wijk evenementen als kerstmarkten, wijkdagen, buurtfeesten en rommelmarkten. Daarbij werd meestal gebruik gemaakt van een promotiebus.
Het is een traditie geworden om éénmaal per jaar een eigengemaakte briefkaart huis aan huis te verspreiden in de gehele wijk (13.000 adressen). Dit levert veel op, zeker aan nieuwe contacten met bewoners. Een zeer geslaagde briefkaartactie was de kerstactie van 2005 (zie kader).

Kerstactie 2005

De kerstactie bestond uit een huis-aan-huis verspreidde kerstkaart en een winkelieractie. 11 winkeliers in Lunetten en Hoograven gaven, één week voor kerst, in ruil voor Roosjes een kleine attentie aan buurtbewoners. De winkelieractie werd ondersteund met een artikel in het AD/UN en het huis-aan-huis blad het Stadsblad. 480 vrijwilligers in de wijk hebben 2 Roosjes in hun kerstpakket ontvangen.

Veel lokale winkeliers zijn ook bewoners van de wijk en hebben naast een commercieel belang ook een sociaal belang bij projecten als TijdVoorElkaar. De kerstactie is achteraf goed bevallen bij de winkeliers en ze vinden het voor herhaling vatbaar. Er zijn in totaal zo'n 100 Roosjes ingeleverd bij de winkeliers. Hoe meer Roosjes er binnen waren gekomen hoe enthousiaster de winkelier, en dat terwijl ze zelf betaalden voor de gegeven kortingen. Het betrekken van lokale winkeliers past goed in ons doel verbindingen te leggen in de wijk. De kerstpakketten voor onze eigen vrijwilligers hebben we geheel samengesteld uit producten van lokale winkeliers en organisaties.

Wat heel goed werkt is persoonlijk contact. De groepsbezoeken (zie bij sociaal makelaar) zijn een arbeidsintensieve maar zeer effectieve manier om bewoners te betrekken bij TijdVoorElkaar.
De beste PR is de mond-op-mond reclame. Bewoners die positieve ervaringen hebben met TijdVoorElkaar vertellen dit door aan andere bewoners. In een enquête onder deelnemers bleek dat meer dan de helft andere buurtbewoners heeft verteld over TijdVoorElkaar. Natuurlijk werkt dit ook zo met negatieve ervaringen. Gelukkig bleek uit dezelfde enquête dat 92% van de bewoners die via TijdVoorElkaar een dienst hebben uitgewisseld hier tevreden tot zeer tevreden over was.

Rozen verwelken . . .

De Roosjes zijn speciaal door TijdVoorElkaar uitgegeven beloningsbonnen. Een Roosje staat gelijk aan 1 uur tijdsbesteding. Met deze Roosjes kunnen buurtbewoners elkaar belonen voor bewezen diensten. De naam Roosje is een verwijzing naar het bosje bloemen dat iemand geeft als dank voor ontvangen hulp.

Gedurende het project bleek dat de Roosjes weinig waarde toevoegden aan de methode TijdVoorElkaar. Vanuit de uitvoerende organisatie Portes was er weerstand tegen de Roosjes zowel vanwege praktische aard (administratie) als inhoudelijke aard (lijkt op geldelijke beloning). Hoewel sommige bewoners positief reageerden op de Roosjes was er vanuit andere bewoners ook weerstand. Sommige bewoners begrepen het beloningssysteem niet en anderen vonden een beloning voor burenhulp niet gepast.

Ludiek beloningssysteem voor vrijwilligers

De Roosjes kwamen in omloop via organisaties die hun vrijwilligers (tevens wijkbewoners) beloonden met Roosjes. Lokale organisaties konden de Roosjes gratis krijgen van TijdVoorElkaar. Daartegenover stond dat deze organisaties hun diensten en producten voor korting in Roosjes aanboden.

De idee was dat door het belonen van vrijwilligers in Roosjes en het aanbieden van eigen producten (cursussen, lidmaatschap etc.) in Roosjes lokale organisaties mee deden aan een ludiek waarderingssysteem dat motiverend werkt voor bestaande en potentiële vrijwilligers. Verder zou het aanbieden van kortingen in Roosjes deelname aan TijdVoorElkaar aantrekkelijker maken voor bewoners met weinig geld door, via de weg van burenhulp en lokaal vrijwilligerswerk, toch aan de activiteiten in de wijk te kunnen deelnemen.

Veel van de ongeveer 70 vertegenwoordigers van lokale organisaties (basisscholen, scouting, sportverenigingen, speel-o-theken, bouwspeelplaatsen, milieu informatiepunt, bewoners overleggen, woonzorgcentra, kerken, tuinverenigingen etc) die in de afgelopen 2 jaar zijn benaderd waren gecharmeerd van TijdVoorElkaar en hebben een of meer keren een vrijwilligersadvertentie op de website geplaatst. Helaas hebben slechts enkelen gebruik gemaakt van de Roosjes om hun vrijwilligers te belonen en/of om korting aan te bieden in Roosjes.

Vooral het Moedercentrum Stabij is erg enthousiast over de Roosjes. Ook andere deelnemers aan allochtone vrouwengroepen hebben positieve ervaringen met de Roosjes. Zij waarderen het bijzonder dat zij er activiteiten, zoals de theemiddagen, mee kunnen betalen. Zij hebben deze Roosjes verdient door zich in te zetten, bijvoorbeeld als gastvrouw. Hoewel deelname vaak weinig geld kost, hadden deze vrouwen voorheen niet de mogelijkheid deze middagen te bezoeken, omdat zij van hun echtgenoten geen geld voor dergelijke activiteiten krijgen.

De Speel-o-theek Boemerang liet weten dat de vrijwilligers het leuk vinden om korting te krijgen maar niet door de Roosjes worden gestimuleerd actief te worden binnen TijdVoorElkaar.

Wederkerigheid tussen bewoners

De Roosjes zijn een manier om de uitwisseling van diensten, en de wederkerigheid hierin, te stimuleren. Binnen TijdVoorElkaar doet bewoner A iets voor B en B iets voor C, en doet C mogelijk iets voor A. Door de Roosjes wordt het makkelijker voor B iets te vragen aan C want hij kan laten zien dat hij al iets gedaan heeft voor A. Voor sommige mensen, vooral ouderen, is het gemakkelijker iets te vragen als ze er direct iets voor terug kunnen geven. Andersom zullen mensen die Roosjes hebben ontvangen eerder geneigd zijn te kijken naar wat een ander voor hen kan doen.

Dit mag dan in theorie zo zijn, in de praktijk is er grote verdeeldheid onder de deelnemers over de meerwaarde van de Roosjes zoals bleek uit een enquête onder deelnemers. Op de vraag of de Roosjes meerwaarde hadden voor TijdVoorElkaar antwoordde een kwart ja, een kwart nee en de helft met geen mening. Onder de deelnemers die ooit Roosjes hebben ontvangen en uitgegeven was deze verhouding eenderde/ eenderde/ eenderde.

De wederkerigheid binnen TijdVoorElkaar werkt als de deelnemers die iets aanbieden ook het vertrouwen hebben dat als ze, later, hulp nodig mochten hebben dit ook via TijdVoorElkaar kunnen regelen. En andersom, dat als iemand iets heeft gevraagd ook wordt gestimuleerd iets aan te bieden. Daar zijn de Roosjes blijkbaar niet voor nodig.

Enkele reacties van deelnemers

'Ik heb Roosjes en wacht op goed aanbod. Zonder Roosjes vraag ik hier niet om.'

'Vind het niet nodig dit extra stukje papier.'

'Te veel een vorm van betalen.'

'Ben van plan om de Roosjes te gaan gebruiken. Ben op zoek naar een leuke cursus.'

'Het contact was er niet naar om elkaar te betalen. Ook zonder betaling was het leuk en waardevol.'

'Voor veel mensen kan het een extra stimulans zijn om iets te gaan ondernemen.'

'Ik vind het te ingewikkeld.'

'Een Roosje is iets tastbaar en dat komt goed over.'

'Ik heb leuke kaarsjes voor Roosjes gekregen.'

'Poespas'

'De hulpvrager had geen Roosjes maar dat vond ik geen probleem.'

'Heb meer Roosjes ontvangen dan uitgegeven.'

Resultaten TijdVoorElkaar in Utrecht Zuid

Het blijft altijd een discussie over hoeveel inspanning een bepaald resultaat rechtvaardigt. Zijn 84 koppelingen de inzet van zo veel middelen waard? Het resultaat is echter meer dan 84 klussen die zijn uitgevoerd.

Het heeft daadwerkelijk geleid tot meer en blijvend contact tussen mensen en voor sommige mensen heeft het ook echt wat betekend in hun leven. Verder treedt langzaam het vliegwieleffect op. Mensen komen nu meer en meer uit zichzelf naar TijdVoorElkaar. Mensen die in het begin veel ondersteuning nodig hadden van de sociaal makelaar werken nu meer zelfstandig binnen (en buiten?) TijdVoorElkaar. Dit alles en de groei die nog steeds in TijdVoorElkaar zit maakt geeft een positief beeld voor de toekomst.
Ook op conceptueel vlak heeft TijdVoorElkaar resultaten geboekt. Tijdens het project is er naast de praktische uitvoering altijd oog geweest voor het theoretische kader. In de twee jaar is het concept van de wederkerigheid steeds verder uitgewerkt. Juist dit onderdeel heeft niet alleen bewoners maar ook andere beroepskrachten aan het denken gezet.

Cijfers en getallen

Samenstelling deelnemers
- 70% van de deelnemers is vrouw
- 20% van de deelnemers is van buitenlandse afkomst
- 68% van de deelnemers heeft geen werk (gepensioneerd, werkeloos, arbeidsongeschikt, huisman/huisvrouw). 57% van de deelnemers is alleenstaand al dan niet met kinderen.

Bemiddelingen en koppelingen
- Bemiddeling: contact tussen vrager en aanbieder. Actief bemiddeling betekent met tussenkomst van de sociaal makelaar. Bij niet-actieve bemiddeling hebben de bewoners elkaar zelf gevonden, meestal via de website (een bewoner reageert op de advertentie van een andere bewoner).

Mening over TijdVoorElkaar
- 92% van de bewoners die via TijdVoorElkaar een dienst hebben uitgewisseld zijn hier tevreden tot zeer tevreden over.
- Op de vraag of TijdVoorElkaar een meerwaarde heeft voor de wijk antwoordde 55% met ja, 0% met nee en 45% met moet zich nog bewijzen/geen mening.

Ondersteuning door de sociaal makelaar
- 71% van de geslaagde koppelingen zijn tot stand gekomen met ondersteuning van de sociaal makelaar. Dit percentage loopt langzaam terug (van 76% in het eerste jaar naar 68% in het tweede).
- 95% is tevreden tot zeer tevreden over de geleverde ondersteuning van de sociaal makelaar

Vrijwilligerswerk
- 14 mensen hebben via TijdVoorElkaar een vrijwilligersplek gevonden bij een lokale organisatie.
- 23 organisaties hebben een of meer vrijwilligersadvertenties op de website geplaatst

Empowerment
- Meer dan 20% van de deelnemers geeft in de enquête aan dat ze door TijdVoorElkaar eerder durven te vragen.
- In totaal 23 cliënten van de volgende instellingen zijn naar ons doorverwezen: Altrecht, AMW, St. Begeleid Wonen Utrecht, Opvoed bureau GG&GD, Peter Nieuwland reïntegratie, Algemene Hulpdienst, MW Sociale Zaken, Sociaal Juridische Dienstverlening, jongerenwerk, Actief naar werk en via huisartsen.

Sociaal netwerk
- 12% van de deelnemers geeft aan blijvende contacten te hebben overgehouden aan TijdVoorElkaar. 36% zegt er mogelijk blijvende contacten aan te hebben overgehouden.
- 31 % van de deelnemers geeft aan dat ze één buurt bewoner hebben leren kennen door TijdVoorElkaar
- 44% geeft aan twee of meer buurtbewoners te hebben leren kenen

Wederkerigheid
- 20% van de deelnemers die bij een geslaagde koppeling betrokken zijn geweest heeft zowel iets gedaan voor iemand als iets laten doen door iemand.
- 22% van de deelnemers geeft in de enquête aan zowel iets aan te bieden als iets te vragen.

Website
- De website is bijna 25.000 keer bezocht door bijna 5.400 bezoekers.
- Meer dan 900 bezoekers (17% van alle bezoekers) hebben de website 6 of meer keren bezocht.
- Over de twee jaar werd de website door 26 bezoekers per dag bezocht en waren er 34 bezoeken per dag. Het laatste jaar

Bemiddeling	Gehele looptijd	Eerste periode (Juli '05- juni '06)	Tweede periode (juli' 06 - juni'07)	Toenamefactor
Totaal aantal bemiddelingen tussen bewoners*	189	48	141	2,9
Waarvan actief ondersteund	111 (59%)	35 (73%)	76 (54%)	
Geslaagde koppelingen	84	30	54	1,8
Waarvan actief ondersteund door sociaal makelaar	60 (71%)	23 (76%)	37 (68%)	n.v.t.
Niet geslaagde actieve bemiddelingen	48	19	29	n.v.t.

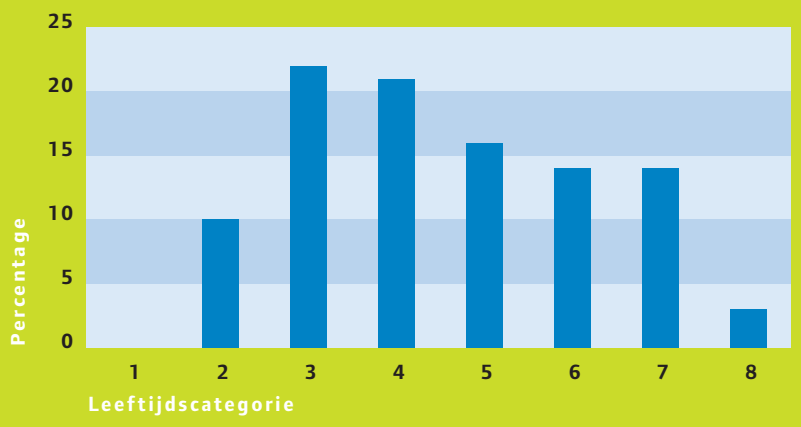

wordt de website gemiddeld 47 keer per dag bezocht.
- 20 - 30% van de deelnemers heeft de website nog nooit bezocht.
- 20 - 30% van de advertenties is geplaatst door de sociaal makelaar.
- 80% van de deelnemers, die de website hebben bezocht, beoordeelde het gebruik er van als gemakkelijk tot zeer gemakkelijk.
- Het gemiddeld aantal advertenties op de website bedraagt 51. Het laatste jaar ligt dit gemiddelde op 58.
- Er werd 197 keer via de website gereageerd op een advertentie.

Roosjes
- 3.736 in omloop gebrachte roosjes.
- Organisaties die structureel hun vrijwilligers beloonden met Roosjes: Moedercentrum Stabij, Kledingruilbeurs, TijdVoorElkaar, Speel-o-theek Hoograven en Speel-o-theek Boemerang.
- Organisaties die hun vrijwilligers eenmalig Roosjes hebben gegeven: Scouting Hoograven, Bewoners Overleg Lunetten, Woonzorgcentrum Tolsteeg, Algemene Hulpdienst, Vrouwengroep Alida, Speelmee bus, maatjesproject Take-2, bewonerscommissie de Koppel, Inloophuis, dienstencentrum de Barkel, Naschoolse opvang Ludens
- Activiteiten waar Roosjes gebruikt zijn voor korting: Cursus Streetdance, verscheidene activiteiten Moedercentrum Stabij, cursus Actief Naar Werk, korting bij winkeliers tijdens kerstactie, entree swingfeest, korting op lidmaatschap Speel-o-theken, kookcursus voor kinderen. Tegenwaarde in Euro's: ongeveer 400 euro.

Groepsbezoeken
De sociaal makelaar heeft de afgelopen 2 jaar 40 zogenaamde groepsbezoeken afgelegd bij onder meer ouderenactiviteiten, ouders van voorscholen, peuterspeelzalen, allochtone vrouwengroepen, schuldhulpverleningsgroep, bewonersgroepen, vereniging van eigen huizenbezitters etc. In totaal zijn hier 348 bewoners mee bereikt waarvan 84 uiteindelijk deelnemer van TijdVoorElkaar zijn geworden.

Vermelde cijfers hebben betrekking op de projectperiode van TijdVoorElkaar (1 juli 2005 - 1 juli 2007)

Bronnen
Enquête onder de deelnemers: In maart 2007 is een enquête gehouden onder de deelnemers. 59 van de 168 deelnemers hebben de enquête ingevuld.

Eigen registratie: In Outlook worden de individuele deelnemers en hun gegevens geregistreerd, in Excell worden de bemiddelingen en koppelingen geregistreerd.

TijdVoorElkaar elders

Gedurende het project is er interesse getoond vanuit de gemeenten Breda, Houten, Maastricht, Maarsen, Culemborg en Alkmaar, de LETS-beweging en een bewonersgroep uit Utrecht.

In 2006 heeft TijdVoorElkaar zich gepresenteerd op het congres van de LPB, het landelijke paltfrom voor wijkgericht werken (www.lpb.nl)

Utrecht
Het Trefpunt is een ontmoetingsplek in Rivierenwijk, waar buurtbewoners met een smalle beurs of weinig sociale contacten elkaar opzoeken. TijdVoorElkaar heeft hen geholpen een eigen ruilkring op te zetten die binnenkort van start gaat.

Houten
Het project Burenkracht in Houten www.devuurtorenhouten.nl heeft qua uitgangspunten veel weg van TijdVoorElkaar. Ook zij vinden de wederkerigheid belangrijk. TijdVoorElkaar en Burenkracht hebben regelmatig overleg met elkaar.

Maastricht
In de wijk Mariaberg is een groep enthousiaste bewoners, ondersteund door de plaatselijke welzijnsstichting, begonnen met het opzetten van een burenhulpcentrale. TijdVoorElkaar is op bezoek geweest voor een informatief gesprek. De bewoners waren erg gecharmeerd van het wederkerigheidsbeginsel hoewel ze het 'oude' (lees: traditioneel vrijwilligerswerk) niet zomaar willen afschrijven.

Breda
In Breda is echt van start gegaan met een proef met de TijdVoorElkaar methodiek (zie het interview met Yvonen Thomassen). Deze proef is inmiddels met succes afgerond en men is op zoek naar een mogelijkheid om TijdVoorElkaar structureel aan te beiden in het Bredase.

‘We gaan niet in de ruilbusiness’

Sinds het najaar van 2006 is TijdVoorElkaar niet alleen te vinden in Utrecht Zuid, maar ook in Breda, om precies te zijn in de wijk Hoge Vucht. Daar is dit project onderdeel van een zogenaamde proeftuin WMO. Het belangrijkste doel van deze proeftuin is om instellingen zo te laten samenwerken dat mensen met een beperking gaan deelnemen aan activiteiten in de wijk. Yvonne Thomassen van de welzijnsstichting Zet, vond dat TijdVoorElkaar uitstekend paste in die doelstelling. ‘Wat in Utrecht gebeurt, dat kunnen wij ook in het Bredase’, zo was haar gedachte.

Interview met Yvonne Thomassen, adviseur van stichting ZET (zet-brabant.nl) door Noortje Janse.

‘Zorg- woon- en welzijnsorganisaties proberen in deze proeftuin mensen een steuntje in de rug te geven bij het opbouwen van een netwerk en het leggen van sociaal contact. Het draait vooral om sociale activering, het draait om mensen die zelf niet in staat zijn de eerste stap te zetten. Het doet er verder niet toe wat de achtergrond van die mensen is, dat kan heel divers zijn.
Het kan gaan om iemand met een chronische ziekte die de deur niet uit komt, iemand met een psychische beperking, maar ook om mensen bij wie om wat voor reden dan ook hun sociale netwerk is afgebrokkeld. We zijn geen echte hulpverlening. We willen het ook wel zuiver houden dat we dat dus niet zijn en niet bieden. De reden waarom het die mensen niet lukt om de eerste stap te zetten, daar doen wij meestal niet zoveel mee. Meestal is er wel meer aan de hand, maar wij gaan alleen in op het sociale aspect.’

De proeftuin, gesitueerd in wijken Hoge Vucht en de Haagse Beemden, liep inmiddels al lang en breed, toen ze vorig jaar tijdens een landelijke vrijwilligersbijeenkomst toevallig Pascal van Wanrooij van TijdVoorElkaar ontmoette. Van hem hoorde Thomassen van het project en ze was meteen enthousiast. Samen met haar collega’s introduceerde ze een Bredase versie in Hoge Vucht.

‘In Utrecht was er een lange aanlooptijd geweest. Dat konden wij in Breda niet meer doen, omdat onze proeftuin immers al liep en het project daarin ingepast moest worden. Daarom was er minder tijd. Dus zijn we hier direct met huisbezoeken gestart. We zijn begonnen met één bepaalde flat om te kijken hoe ze daar meer sociale samenhang konden creëren.
We hebben stagiaires sociaal werk ingezet om langs de deur te gaan met een vragenlijst. In totaal uiteindelijk bij 240 adressen. Ze begonnen dan meestal met vragen als: ‘Kent u uw buren en zou u iets willen doen voor de wijk? En hebt u misschien iets nodig?’ ‘en wat heeft u te bieden?’ Uiteindelijk zijn daar zestig mensen uitgekomen die daadwerkelijk vraag en aanbod hebben opgegeven. Dat is een behoorlijke score.’

Bij TijdVoorElkaar Breda is er bewust niet gekozen voor het invoeren van Roosjes als een alternatief betaal- of ruilmiddel.

‘We gaan niet in de ruilbusiness. We wilden in elk geval niet opgezadeld worden met een administratief systeem. Als het koppelen goed lukt en mensen houden er leuke contacten of een goed gevoel aan over, dan worden ze al op die manier beloond.’

Inmiddels is de proeftuin door vierhonderd vertegenwoordigers van gemeenten als beste van Nederland verkozen. Breda kreeg daarom de bijbehorende Gouden Piloot award. De prijs is niet alleen een succes voor de gemeente, maar ook een opsteker voor de samenwerkende organisaties die meewerken. Thomassen: ‘Anderen konden er wat mee. Tijdens de landelijke presentatie bleek dat er blijkbaar meer gemeenten fiducie hebben in onze aanpak. Dat is mooi.’

Sterke punten

Een sterke kant van TijdVoorElkaar vindt Thomassen het principe van wederkerigheid. ‘Als je praat over mensen met een beperking, dan heb je het altijd over dat ze iets tekort komen. Nu worden ze ook aangesproken op wat ze te bieden hebben en op die manier betrokken in de samenleving. Als je mensen goed weet te matchen, dan worden hun sociale contacten uitgebreid. Wat ik er ook sterk aan vind, is dat het een tegenwicht is tegen dat iedereen het zelf maar moet weten, dat iedereen op zichzelf gericht is. Veel mensen willen heus wel betrokken zijn en veel mensen willen wel wat doen, als je ze het maar vraagt.

Zwakke punten

Zwakker vindt ze de vrijblijvendheid van het systeem. ‘Je moet maar afwachten of mensen daadwerkelijk iets doen. Daarom is het belangrijk, dat je niet alleen maar anoniem advertenties zet, op internet of ergens anders. De sociaal makelaar moet opmerkzaam blijven en de mensen een tijd volgen. De makelaar moet goed opletten, of het allemaal wel lukt, juist omdat je vaak met mensen te maken hebt die zelf niet zo gemakkelijk de eerste stap zetten. Goede begeleiding is cruciaal.’

De toekomst

‘We hebben er een hele hoop van geleerd. We weten nu ook, dat dit tevens weer een heel goed middel is om stagiaires in korte tijd met heel veel zaken vertrouwd te maken. In de toekomst zou ik een project als TijdVoorElkaar graag willen koppelen met het onderwijs. Ik heb daarover al twee grote HBO-instellingen in de regio benaderd met een plan.’
Verder zijn we vanaf het moment dat het project een beetje van de grond kwam, meteen gaan zoeken naar een organisatie in Breda die het van ons zou kunnen overnemen. Tot nu toe hebben we nog niemand gevonden. Gelukkig zijn de meiden, de stagiaires, nog steeds enthousiast. Zij gaan door tot aan de zomervakantie. De wethouder van de gemeente Breda heeft zich zeer positief uitgelaten over TijdVoorElkaar. Hij vond het zeker de moeite waard om daar in de toekomst meer mee te gaan doen. Dus ik heb er alle vertrouwen in, dat het gecontinueerd zal worden.’

Ingrid en Mitch

Mitch zit in groep 7 van basisschool de Baanbreker in Lunetten en heeft moeite met rekenen en taal. Hier kan hij wel wat hulp bij gebruiken! Tijdens een sociale vaardigheidstraining op school leert hij Steve kennen. Steve werkt als begeleider van het jongerenwerk bij de Muskieto en via hem komt de vraag voor huiswerkbegeleiding voor Mitch terecht bij TijdVoorElkaar.
Op de wijkdag in Lunetten raakt Esther, de sociaal makelaar van TijdVoorElkaar in gesprek met Ingrid. Zij volgt een HBO-opleiding psychologie bij het NTI en wil graag jongeren coachen om uit te zoeken of dit inderdaad de richting is die zij wil. De deal is gauw gesloten.Vanaf oktober geeft zij Mitch twee keer in de week een half uur begeleiding bij zijn huiswerk.
Mitch voelt zich nu een stuk rustiger en zelfverzekerder en Ingrid kan op deze manier haar studie in de praktijk toetsen voordat zij aan haar stage begint.

TijdVoorElkaar als katalysator van de gemeenschapseconomie - een beschouwing

Pascal van Wanrooy

Individualisering heeft ons veel vrijheid gebracht. We zijn minder afhankelijk geworden van de mensen om ons heen en kiezen onze eigen netwerken. We kunnen veel beter dan vroeger voor onszelf zorgen en hebben geleerd om voor onze rechten op te komen. We mogen afwijken van de 'norm'. Er is hard gevochten voor deze vrijheden en ze zijn een groot goed.

> **Social capital refers to connections among individuals - social networks and the norms of reciprocity and trustworthiness that arise from them**
>
> *Putnam, Bowling alone, 2000*

De vraag is wel of we hier niet te ver in zijn doorgeschoten. In hoeverre is individualisme in strijd met sociale samenhang? Verruilen we ons gevoel voor solidariteit niet teveel voor de idee van eigen verantwoordelijkheid? Vallen niet juist ook mensen buiten boord vanwege het individualisme? Voor mij zijn dit retorische vragen en, als liberaal en socialist, denk ik dat het tijd wordt dat we onze individuele vrijheid weer in balans brengen met de idee dat we, hoe dan ook, elkaar nodig hebben om gelukkig te zijn.

Individualisering betekent niet dat we a-socialer zijn geworden. We hebben niet minder vrienden dan onze ouders en mogelijk kennen we zelfs meer mensen. We zijn als persoon in ons eigen netwerk niet minder lief of meer egoïstisch geworden. Individualisering zegt meer iets over het afnemen van (het gevoel van) onderlinge afhankelijkheid. Dit is ten koste gegaan van de civil society, of, zoals ik het noem, de gemeenschapseconomie (zie kader).
De gevolgen hiervan zijn het meest duidelijk op plekken waar mensen samen leven, zoals de wijken. Het elkaar niet kennen leidt tot irritatie, onbegrip, onverschilligheid en eenzaamheid (het gevoel niet betrokken te zijn, er alleen voor te staan). We ervaren respectloosheid, gevoelens van onveiligheid, een verlies van normen en waarden en van onderlinge verbondenheid.

Langzamerhand neemt het besef van het belang van de gemeenschapseconomie toe. Een goed functionerende gemeenschapseconomie, d.w.z. sterke sociale netwerken waarbinnen sociaal kapitaal wordt uitgewisseld, zorgt ervoor dat mensen zich veilig en gewaardeerd voelen, betrokken voelen, zorg dragen voor hun omgeving en elkaar en minder afhankelijk zijn van geld en overheid. De Wet Maatschappelijke Ontwikkeling (Wmo; zie kader) biedt perspectief om opnieuw te investeren in de gemeenschapseconomie van de wijk.

> **One object depended upon another object to function about (een object afhankelijk van een ander om zelfstandig te functioneren)**
>
> *Lawrence Weiner , USA, 1940*

Gemeenschapseconomie en individuele vrijheid gaan overigens prima samen. De meeste mensen zijn in staat om vanuit eigen keuze te bepalen voor wie ze wat willen doen of aan wie ze wat willen vragen. Gemeenschapseconomie is iets anders dan de zorgzame samenleving waarin het welhaast een burgerplicht is van de 'sterkeren' om de 'zwakkere' te helpen. Gemeenschapseconomie is ook iets anders dan de oude dorpscultuur. Want vroeger was niet alles beter, nu mogen we meer dan ooit onze eigen keuzes maken en daar moeten we zuinig op zijn.

Gemeenschapseconomie

De gemeenschapseconomie omhelst alle onbetaalde activiteiten die mensen ondernemen vanuit hun sociale kwaliteiten die voorzien in de, vaak immateriële, behoeften van andere mensen of de gemeenschap in zijn geheel. Dit is meer dan het uitwisselen van onbetaalde diensten. Het omhelst ook de inzet van mensen in actiegroepen, het uitwisselen van ideeën en ervaringen, iemand de weg wijzen, samen eten, een luisterend oor bieden, de bewoner die jongeren op ongewenst gedrag wijst, de stoep vegen etc.
Draagbalk van de gemeenschapseconomie zijn de lokale sociale netwerken, waarbinnen zich gemeenschapszin, identiteit en sociaal vertrouwen ontwikkeld. Het fundament waarop een samenleving zich economisch en cultureel kan ontwikkelen.
De gemeenschapseconomie staat onder druk van markt en overheid. De toenemende welvaart heeft als gevolg dat veel taken, die vroeger binnen de gemeenschapseconomie werden uitgevoerd, zijn vermarkt: een kind gaat naar de kinderopvang, de hond wordt uitgelaten via de hondenuitlaatservice, een speciale taxiservice brengt ouderen naar het ziekenhuis, de thuiszorg doet de boodschappen etcetera.
Het maternalisme van de overheid heeft ervoor gezorgd dat mensen zich wenden tot die zelfde overheid wenden voor hulp. Hoewel de overheid haar zorgende taak afbouwt en wijst op de eigen (en onderlinge) verantwoordelijkheid van burgers worden oplossingen tot nu toe vooral in de markt gezocht, bijvoorbeeld in persoonsgebonden budgetten.
Als individu heeft men het goed recht zelf te bepalen of de hond wordt uitgelaten via de hondenuitlaatservice of door de buurman. Een pgb is heel prettig voor mensen omdat ze dan niet steeds hoeven te vragen om hulp maar deze kunnen inkopen. Als echter de resultante van alle individuele keuzen te veel ten koste gaat van de gemeenschapseconomie dan ontstaat er wel een probleem voor de samenleving. Vandaar het belang van een balans tussen overheid, markt en gemeenschapseconomie. In een dergelijke balans geeft een sterke gemeenschapseconomie mensen alleen maar meer keuze.

TijdVoorElkaar is een methodiek die de gemeenschapseconomie in een wijk stimuleert door een structuur aan te bieden waarbinnen buurtbewoners enerzijds hun eigen kwaliteiten kunnen aanbieden en anderzijds toegang krijgen tot de kwaliteiten van andere buurtbewoners.

As we contracted out function after function, we left emotional ties, relationships, and values without soil. Because we need each other to be needed in order to reinforce bonds of love and affection.

Edgar Cahn, No more throw-away people

TijdVoorElkaar

- Bevordert de uitwisseling van diensten (maakt sociaal kapitaal toegankelijk)
- Bevordert het contact tussen bewoners (creëert, verbindt en versterkt sociale netwerken)
- Empowered (laat bewoners hun kracht ontdekken en benutten).

Wederkerigheid kan niet alleen een goede impuls bieden in onze pluriforme samenleving, het kan ook het mechanisme vormen voor nieuwe vormen van solidariteit, waaraan de samenleving veel nood heeft. In het geheel van rechten en plichten van burgers echter is het wederkerigheidsbeginsel ondergesneeuwd. Binnen de wederkerigheid verrichten mensen over en weer belangeloze prestaties in het vertrouwen dat deze vroeg of laat worden beantwoord.

Dorien Pessers: Liefde, solidariteit en recht. Dissertatie UvA, 1999

Gemeenschapseconomie en WMO

Met de Wet Maatschappelijke Ontwikkeling (www.invoeringWmo.nl) wil de overheid stimuleren dat mensen met een bepaalde hulpvraag eerst in hun eigen omgeving kijken of deze vraag vervuld kan worden en zich dan pas tot de overheid wenden. Zo ontstaat het begrip maatschappelijke ondersteuning: steun die burgers onderling leveren bij zaken als huishoudelijke hulp, vervoer, maaltijden en recreatie.

Het gevaar bestaat dat de invulling van het begrip maatschappelijke ondersteuning blijft steken op het niveau van hulpvrager versus vrijwilliger. Op dit niveau blijven mensen met een hulpvraag afhankelijk van goedwillende burgers. Deze verhouding heeft een inherente ongelijkwaardigheid in zich. Binnen de gemeenschapseconomie is niet de caritas, het goed doen, een belangrijke component maar juist de wederkerigheid, de idee dat we elkaar nodig hebben en dat we elkaar iets te bieden hebben.

Mariola & Monique

Mariola is Pools en is op 5 maart precies 4 jaar in Nederland. Ze werkt als vrijwilligster op de kinderboerderij Nieuw Rotsoord maar is op dit moment ook op zoek naar een betaalde baan, bijvoorbeeld in de thuiszorg. Ze heeft een inburgeringcursus gevolgd maar wil haar Nederlands toch nog verder verbeteren.
Ze plaatste een advertentie op de website van TijdVoorElkaar. Monique bood op de wijkdag aan om iets te doen voor TijdVoorElkaar. Esther heeft haar een tijdje daarna benaderd voor het geven van taalles. Nu helpt zij Mariola 1 keer per 2 weken met spreekvaardigheid en grammatica. Soms behandelt ze een bepaald thema, bijvoorbeeld werkwoorden of lidwoorden.
Mariola neemt ook wel eens een brief mee die ze dan samen helemaal uitspitten. Als tegenprestatie helpt Mariola Monique af en toe met de grote schoonmaak en dat gaat er gezellig aan toe. Monique heeft zelf ook een advertentie geplaatst, waarin zij aanbiedt pianoles te geven en daarop kreeg ze ook een reactie. Ze krijgt het nog druk!

Diensten ruilen via TijdVoorElkaar

Welzijnsinitiatief dat zorgvragen voorkomt

overgenomen uit Zorg&Welzijn nr. 8, augustus 2006

Aan het eind van de vorige eeuw waren er talloze LETS, ruilkringen van diensten met alternatieve betaalmiddelen als Sterren, Noppes, Geintjes en Kokkels. Bijna allemaal gingen ze ten onder. De mensen voor wie ze waren opgezet, bereikten ze niet. TijdVoorElkaar probeert de fouten uit het verleden te vermijden. Door deel uit de maken van het welzijnswerk.

"Heb jij een toets of tentamen in Duits en hulp nodig? Dan kan ik je daarbij helpen. Thomas."

"Hallo, ik ben een doe het zelfster van pas 65 jaar. Maar nu kan ik niet veder omdat ik niet ver genoeg in de muur kom met mijn boor. Wie helpt? Wies."

Twee advertenties op de website van TijdVoorElkaar, een marktplaats voor burenhulp en vrijwilligerswerk in Utrecht Zuid. Bewoners van deze wijk bieden en vragen diensten als boodschappen doen, haren knippen, oppassen, taal- en computerlessen. De deelnemers betalen elkaar in Roosjes. Een Roosje is een uur werk waard, ongeacht het soort werk. Het systeem is niet aan geld gekoppeld. Systemen die op deze manier werken staan bekend als Time Banks. In het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten zijn honderden van dit soort ruilsystemen. TijdVoorElkaar, opgezet door de Stichting Ander Geld samen met de Utrechtse welzijnsorganisatie Portes, is de eerste in Nederland.

Time Banks hebben veel elementen in zich van LETS. In de tachtiger en negentiger jaren waren deze ruilkringen van diensten en goederen zeer populair in Nederland. Deelnemers verrichten diensten voor elkaar en betaalden elkaar uit in Noppes, Sterren, Schijntjes, Flarden of Dinges. De meeste van de ruim tachtig LETS-systemen die eind jaren negentig nog actief waren, zijn inmiddels een zachte dood gestorven. Probleem was vooral dat ze na verloop van tijd toch niet voor iedereen even goed bleken te werken.

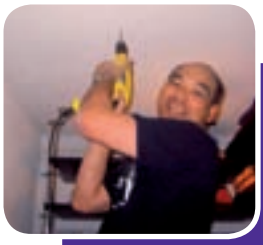

Fred

Heeft u een klusje. Fred biedt zich aan ze voor u te doen. Fred: 'Het klussen is voor mij eigenlijk een min of meer 'uit de hand gelopen' hobby waar ik veel plezier aan beleef. Ik moet er wel bij zeggen dat ik technische opleidingen heb genoten dus dat de handvaardigheid en kennis van gereedschappen en materialen niet geheel onbekend terrein is'. Ondertussen heeft hij er al aardig wat klusjes opzitten! Onder andere bij Karen gaten boren en nieuwe pluggen aanbrengen en bij de familie v.d. Poel een naambordje op de deur maken en een traphekje plaatsen. De contacten zijn erg leuk verlopen en naast de werkzaamheden was er altijd het genot van een heerlijke bak koffie en een goed gesprek, met Karen bijvoorbeeld over reizen en met mevrouw Smit over hoe de wijk Hoograven er vroeger uit zag.
Fred: 'Ik vind TijdVoorElkaar een goed initiatief om mensen met elkaar in contact te brengen en bovendien ook nog wat te kunnen betekenen voor anderen. Een meerwaarde voor de wijk die kan bijdragen tot respect, saamhorigheid en verdraagzaamheid onder de wijkbewoners'. Ondertussen wacht Fred met smart op de volgende klus!

Speelterrein voor hogeropgeleiden

De milieu- en mensvriendelijke schaduweconomie die de LETS pioniers voor ogen stond maakte steeds meer plaats voor een afspiegeling van de economie van harde euro's. Bepaalde klussen, zoals timmer- en loodgieterswerk, werden beter gewaardeerd dan bijvoorbeeld boodschappen doen. Al gauw had een kleine minderheid het overgrote deel van de Sterren, Geintjes of Kokkels in handen.
De sociaal zwakkeren en geïsoleerden, die juist voor activering en participatie veel aan de ruilkringen konden hebben, raakten gaandeweg buitenspel. Of ze stonden zelfs in de schuld en moesten dat in klinkende munt terugbetalen. De LETS-kringen ontwikkelden zich tot het speelterrein van hoger opgeleiden.

TijdVoorElkaar heeft volgens initiatiefnemer Pascal van Wanrooy de tekortkomingen van de LETS-systemen ondervangen. Het belangrijkste is dat contacten tussen vragers en aanbieders van diensten worden begeleid door een 'makelaar', in dienst van welzijnsorganisatie Portes. Van Wanrooy: 'Wij kiezen sterk voor de sociale invalshoek. Dan moet je wel aan actieve ondersteuning doen, anders bereik je de mensen niet die je zou willen bereiken.'

Wederkerigheid

Om te voorkomen dat er gevers en nemers ontstaan, wordt iedere deelnemer die een dienst aanbiedt, gevraagd of hij of zij ook iets te wensen heeft. En omgekeerd. 'Iedereen kan wel iets' zegt Van Wanrooy. Zo zocht een gehandicapte vrouw iemand om haar hondje uit te laten. De sociaal makelaar vroeg haar wat ze in ruil kon doen. 'Die vraag alleen al maakt duidelijk dat je iemand niet alleen als ontvanger van zorg ziet maar ook als iemand met capaciteiten die kunnen worden ingezet om anderen te ondersteunen. Je creëert er wederkerigheid mee, en gelijkwaardigheid.'

Dat is ook wat onderzoekster Fraukje van Dijk van het instituut voor vrijwillige inzet CIVIQ constateert. Ze onderzocht verschillende alternatieve betalingssystemen in binnen- en buitenland. 'Het klassieke vrijwilligerswerk gaat ervan uit de je hulpvragers hebt, die geholpen worden door vrijwilligers. Het is eenrichtingsverkeer. Je dwingt daarmee iemand in een nederige positie. Het mooie van TijdVoorElkaar is dat je iets voor anderen kunt doen, zelfs als je eenzaam bent. Misschien wel juíst als je eenzaam bent.'

Inbedding in welzijnswerk

Ook de inbedding in het welzijnswerk is volgens Dijkstra een groot voordeel. 'De maatschappelijk werker of dienstenmakelaar die tussen de mensen bemiddelt kan gemakkelijker verbanden leggen. Aan mensen vragen of ze iets voor een mevrouw in de straat willen doen. Ondersteuning koppelen aan activering.' Ze ziet dan ook grote mogelijkheden voor TijdVoorElkaar binnen de Wet Maatschappelijke Ondersteuning. 'De WMO wil juist dat mensen meer verantwoordelijkheid voor elkaar nemen. Dit is een manier om de burenhulp een impuls te geven, onder begeleiding van het welzijnswerk. Gemeenten zouden hierin moeten investeren. Het

is een goed voorbeeld van hoe je met welzijnsinitiatieven een vraag naar zorg kunt voorkomen.'

Mariët & Chris

Bij buurthuis Ravelijn kreeg Mariët het telefoonnummer van Esther van TijdVoorElkaar en plaatste zij een advertentie op de website. Daarin vroeg ze om iemand die af en toe de tuin kon bijhouden. Chris reageerde daarop. Mariët (78 jaar) en Chris (57 jaar) kunnen het samen uitstekend vinden en blijken achteraf ook nog in dezelfde straat te wonen.'Erg makkelijk' volgens Chris. Als hij wat gereedschap is vergeten, loopt hij gewoon even naar huis om het te halen. Maar het contact houdt niet op bij de tuin. Toen Mariët geopereerd moest worden aan haar heup en voor lange tijd in een zorghotel in Kanaleneiland verbleef is Chris een paar keer op bezoek gegaan.Als ze zin hebben om een bakje koffie te drinken of gewoon even bij te kletsen gebeurt dat ook. Mariët is heel erg blij met Chris. En dat is wederzijds.Hij heeft veel bewondering voor de manier waarop zij met het ouder worden omgaat en hoe zij in het leven staat (niet zeuren maar doorgaan, genieten van het leven). Chris: 'Mariët is voor mij een waardevol contact!'

Niet hulpverlener spelen

Ook Van Wanrooy ziet de positionering van TijdVoorElkaar binnen welzijnsinstelling Portes als een voordeel. 'Je moet er enorm voor waken dat je niet zelf voor hulpverlener gaat spelen. Die grens is soms moeilijk te bewaken. Wij kunnen mensen doorverwijzen naar het maatschappelijk werk of andere vormen van hulpverlening van Portes.' En het omgekeerde gebeurt ook. 'Er zijn ook mensen door het maatschappelijk werk naar ons gestuurd.'

Het pilotproject loopt nu een jaar. In die tijd heeft TijdVoorElkaar zo'n zestig mensen geholpen. Dit jaar gaat het Verwey-Jonker instituut het project evalueren. Vervolgens wordt gekeken of het als vast onderdeel door de gemeente gesubsidieerd kan worden.

Het Verwey-Jonker Instituut over TijdVoorElkaar:

Bron: En, heb je ook een vraag? Ontwikkeling van de marktplaats voor burenhulp TijdVoorElkaar in Utrecht Zuid, Verwey-Jonker Instituut, september 2007

(...)

Plaatsbepaling

Tijdvoor elkaar is afgeleid van de Engelse Time Banks. TijdVoorElkaar kan een bijdrage leveren aan drie van de negen prestatievelden die in de WMO. Het verschilt van individueel vrijwilligerswerk in de buurt doordat het expliciet is gericht op de vorming van netwerken. Voor betrokkenen geldt dat er twee rollen zijn, zowel die van hulpvrager als die van hulpverlener. Ten opzichte van de ABCD-benadering is TijdVoorElkaar meer individueel gericht op het bieden van een platform om diensten uit te wisselen en contacten op te doen. De ABCD-methode vertrekt vanuit het verbeteren van de wijk als wijksamenleving waarbij professionals het heft in handen hebben.

(...)

Visie

De doelstellingen en werkwijze geven blijk van een kritische blik op de geïndividualiseerde samenleving in combinatie met een positief mensbeeld. De nadruk op het belang van buurtnetwerken en het principe van de wederkerigheid staan ten dienste van individuen die zichzelf moeten en willen ontplooien. De nadruk op de mens als sociaal wezen en de kritiek op individualisering staat uiteindelijk in het licht van een doelstelling de individuele mens te verheffen.

(...)

Conclusie

We kunnen concluderen dat het idee achter TijdVoorElkaar steun verkrijgt, dat de methodiek werkt (hoewel dit nog niks zegt over de efficiëntie ervan) en dat de methodiek ook bijdraagt aan de geformuleerde doelstellingen. De doelstelling het lokale vrijwilligerswerk te verstevigen is relatief het minst geslaagd. Het element van de Roosjes blijkt het minst relevant, zowel in aandeel in de resultaten als naar het oordeel van de gebruikers. De sociaal makelaar blijkt de noodzakelijke steunpilaar en de website werkt niet voor iedereen.

Aan de hand van de resultaten stellen we voor dat TijdVoorElkaar zich richt op haar eerste doel, namelijk het vergroten van de sociale samenhang in een wijk. Op deze doelstelling blijkt TijdVoorElkaar niet alleen de meeste resultaten te kunnen boeken, het past ook het best in de achterliggende visie.

De zienswijze en methodiek van TijdVoorElkaar is in de afgelopen twee jaar zodanig ontwikkeld dat een verdere uitbouw zinnig is. Waar in de vorige fase het pionieren centraal stond, ligt nu de opgave erin de potenties van de methode te gaan verzilveren. Naast een hoger ambitieniveau hoort daar een professionalisering van de registratie en werkwijze bij. Ook het ontwikkelen en beschrijven van de benodigde competenties van de sociaal makelaar en het ontwikkelen van een trainingsaanbod is van belang.

Een marktplaats voor burenhulp: 'TijdVoorElkaarZuid'

Buurtbewoners wisselen diensten uit

In Utrecht-Zuid bestaat het project 'TijdVoorElkaarZuid': een initiatief van welzijnsorganisatie Portes. Het doel is burenhulp en vrijwilligerswerk te stimuleren. Om dat te kunnen doen is een website in het leven geroepen waar men een vraag kan neerleggen, of een aanbod kan doen. Vindplaats: www.tijdvoorelkaarzuid.nl.

Het motto van TijdVoorElkaar Zuid is dat er onder buurtbewoners een grote diversiteit aan talenten en vaardigheden bestaat. En dat deze talenten voor een leefbare buurt beter benut kunnen worden. 'Iedereen kan wel iets!' Bewoners doen soms al iets voor naaste buren (plantjes begieten, voorlezen). Maar het is goed denkbaar dat men er niet toe komt zo'n dienst aan te bieden aan mensen buiten de kring van bekenden. Vandaar die website. Iedereen met een internetaansluiting kan daar zelf zijn of haar vraag of aanbod plaatsen.
Als iemand iets voor je doet, kan je de ander een 'Roosje' geven. Dat is een soort belnningsbon, een biljetje met een tekening van een roos erop. Een 'Roosje' staat voor een uur werk. Dat kan men weer aan een ander geven. Ook kan je er korting mee krijgen bij Portes, op cursussen bijvoorbeeld. Een enkel keer bieden winkeliers een aardigheid aan voor Roosjes. Portes zelf gaf het eerste jaar van het project Roosjes uit aan vrijwilligers.
Neem het verhaal van Roosje en Hannie: Roosje helpt Hannie met een naaipatroon. Hannie zocht iemand om te helpen met het maken van een broek. Roosje reageerde op haar advertentie. Na lang heen en weer bellen lukte het ze een afspraak te maken. 'Op een geven moment konden we wel.' Toen ze elkaar zagen was het heel gezellig. 'Het klikte gelijk.' Voor de eerste hulp heeft ze een Roosje van Hanni gekregen maar dat hoeft ze niet voor een volgende keer. 'Volgens mij tellen die Roosjes niet bij ons.'
Roosje en Hannie hebben nog regelmatig contact. Als ze elkaar tegen komen maken ze een praatje. Roosje vindt het moeilijk om een onbekende om hulp te vragen, zij biedt liever zelf haar hulp aan. 'Nu ik Hannie heb leren kennen durf ik haar eerder iets te vragen.'

Soms een steuntje in de rug om elkaar te vinden

Nu zijn er mensen die geen internet hebben, of niet zo goed weten hoe hun vraag te formuleren, of het een beetje akelig vinden met wildvreemden contact te maken. Het aardige is dat men binnen TijdVoorElkaar ondersteuning kan krijgen door de zogenaamde 'sociaal makelaar'. Esther van Oss heeft die rol. Zij werkt enkele dagen per week in buurthuis het Bokkie. Waar

Overgenomen uit Linksom, het ledenblad van GroenLinks Utrecht - juni 2007

Door Corinne Bekker

nodig helpt zij bij het schrijven van de advertentie op de site. Soms is zij aanwezig bij een eerste kennismaking van vrager en aanbieder. Dan regelt het zich meestal zelf.

Voor wie is dit bedoeld?

Het project is een initiatief van Portes en een idee van Stichting Ander Geld. Het doet denken aan andere alternatieve manieren voor burgers om diensten uit te wisselen zonder daarvoor in klinkende munt te hoeven betalen. De Stichting Ander Geld heeft bijvoorbeeld ervaring met LETS ('local exchange trading systems'), locale uitwisseling handel systemen, zeg maar. In een LETS gemeenschap is wel de bedoeling dat ieder iets bijdraagt en niet alleen ontvangt. Daarom wordt er een soort saldo bijgehouden. De ervaring van Stichting Ander Geld met het LETS systeem was dat het een soort speelterrein voor linkse mensen werd. En veel groepen die er baat bij zouden kunnen hebben, sprak het minder aan. Pascal van Wanrooij ontwikkelde het ideevoor de stichting verder, onder andere in een project met asielzoekers (www.letscirclewoudrichem.nl). In dat verband ontstond het idee ondersteuning te bieden door een makelaar.

Wederkerigheid en gelijkwaardigheid voor alles!

Linksom had een gesprek met Pascal en Esther. Beide zijn erg enthousiast. Anekdotes en voorbeelden van gelukte koppelingen rollen over tafel. Ook vertellen zij graag over filosofie erachter. 'Vaak wordt er over vrijwilligerswerk gedacht als iets tussen hulpvrager en hulpgever. Dit leidt tot een eenzijdige relatie. Bijvoorbeeld als een man in een rolstoel hulp nodig heeft, kan hij dat bij allerlei loketten krijgen. Maar nooit wordt dan gevraagd wat hij zelf voor een ander kan doen. Nooit wordt er iets terug gevraagd. Maar dat iemand niet kan lopen, wil niet zeggen dat hij verder niets kan!' Dat is jammer, het is een gemis aan erkenning. En mensen voelen dat vaak haarfijn aan. Pascal ziet het ook als een valkuil in het welzijnswerk: de neiging kan ontstaan bij bepaalde doelgroepen vooral kwetsbaarheid, gebreken en achterstand te zien, niet de kansen en mogelijkheden. Zoals het verhaal van een mevrouw van 84 die een hond voor een ander ging uitlaten. Het ouderenwerk belde naar TijdVoorElkaar of dat niet te veel van het goede was... 'Tja onze filosofie is dat mensen zelf maar moeten bepalen of ze iets aan kunnen.' Helaas kwam deze mevrouw op een zeker moment te vallen en is het uitlaten gestopt. Maar dat was uiteindelijk haar keuze. Een kerngedachte van TijdVoorElkaar is dat mensen meedoen op basis van wederkerigheid en gelijkwaardigheid. Komt iemand met een aanbod, dan wordt steevast gevraagd: 'En heb jij ook een vraag?' Op het eerste gezicht lijkt de vraag om wederkerigheid wel een beetje streng of overdreven. Maar Pascal ziet het heel anders. 'Dat werkt als een 'eye-opener'. Sommige mensen willen graag anderen helpen, en vergeten dat ze zelf af en toe ook hulp nodig hebben.' Door mensen te vragen om zowel een vraag als een aanbod te formuleren, wordt gelijkwaardigheid gestimuleerd.

Aan de man brengen

De sociaal makelaar gaat ook de boer op met het idee. Ze bezoekt allerlei groepen in de wijk om uit te leggen wat het project inhoudt. Daarbij stelt zij telkens de vraag: wat hebben jullie te bieden - en wat is jullie vraag? Meestal ontstaat er dan een levendig gesprek onderling. Ze bezoekt bijvoorbeeld de voorschoolse opvang in Hoograven. In een groep moeders kan zo een uitwisseling ontstaan om af en toe op elkaars kinderen te passen. Foto's van geslaagde koppelingen lokken reacties uit. Als de makelaar bijvoorbeeld een foto van Roosje laat zien, zijn de reacties niet van de lucht. Veel vrouwen kennen haar. Ook ontstaat er vaak discussie. 'Maar zijn er dan geen mensen die alleen maar ontvangen?' Een aanbod van een vrouw met twee kinderen, die graag af en toe voor een ander wil strijken, maakt de tongen los: 'is dat nou eerlijk?' Dan blijkt dat zij dat graag doet, zich vrijwillig aanbiedt. 'En ja, dan gaat ze bij die mensen langs, ze strijkt een uurtje en drinkt gezellig een bakkie koffie. Prima toch?'
Natuurlijk zijn er vragen die minder goed in deze setting passen. Mensen die voor lange tijd een oppas zoeken, dat kan bijvoorbeeld wel als zij tot een uitwisseling komen met buurtbewoners met kinderen. Als het erom gaat een betaalde oppas te vinden, dan weer niet. Dat soort zaken wordt dan wel aangekaart bij de vrager. Over het algemeen ontstaan er echter leuke combinaties. Overigens ziet het ernaar uit dat de beloningsbonnen (Roosjes) gaan verdwijnen. Mensen vinden dat helemaal niet nodig. Ze doen het ook wel zonder.

Zary

Zary, 53 jaar, komt uit het buitenland en is afgestudeerd in lichamelijke opvoeding. Twee jaar geleden kwam zij op de wijkdag Hoograven/Tolsteeg voor het eerst in contact met TijdVoorElkaar. Pas in februari 2007 belde zij Esther op. Zij vertelde Esther dat ze graag haar Nederlands (spreken en schrijven) zou willen verbeteren en wel op een actieve manier. Dus niet thuis zitten en luisteren naar een les maar bijvoorbeeld Nederlands spreken tijdens het baantjes trekken in het zwembad of tijdens een creatieve bezigheid. Zij zoekt daarvoor het liefst iemand die gestudeerd heeft, die haar verbetert en haar goed uitlegt waarom iets fout is. Dat blijkt nog niet zo eenvoudig.
Ondertussen begeleidt Zary vrouwen, waaronder veel Marokkaanse, bij fitness in buurthuis Ravelijn. Zij loopt hard met Michael, een man van midden veertig. Ze beginnen samen maar gaan daarna in hun eigen tempo verder. Ook volgt zij aquarellessen bij Ans Smit, een vrouw van in de 80. Allemaal via oproepen van TijdVoorElkaar.
Zary vertelt dat ze het druk heeft met haar werk en haar kleinkind maar toch tijd vrijmaakt voor TijdVoorElkaar, voor bezigheden die haar zelf ook voldoening geven, waar ze wat nieuws van leert of waarbij ze lekker actief kan zijn.

TijdVoorElkaar ook in uw wijk?

Werkt u voor de gemeente, bent u beroepskracht bij een welzijns of zorg organisatie of bent u bewoner en wilt u zelf aan de slag met TijdVoorElkaar dan kan Stichting Ander Geld u hierbij helpen.

Wat wij bieden:

Advies&ondersteuning bij organisatie en opzetten methodiek

Wij kunnen u adviseren over en ondersteunen bij alles wat er komt kijken bij het opzetten van TijdVoorElkaar in uw buurt. In de provincie Brabant wordt deze ondersteuning ook verleend door Stichting Zet.

Een methodiekbeschrijving

De ervaringen van TijdVoorElkaar Zuid zijn verwerkt in een methodiek beschrijving. Deze is aan te vragen bij Stichting Ander Geld.

Cursus voor de sociaal makelaar

De inzet van de sociaal makelaar is cruciaal. Wilt u meer ondersteuning dan de methodiekbeschrijving dan bieden we een op maat gemaakte cursus voor de sociaal makelaar aan.

Software van de vraag en aanbod site

De techniek achter de website is, tegen een vergoeding, bij ons verkrijgbaar. De lay-out is naar believen aan te passen.

Wilt u meer weten of wilt u de TijdVoorElkaar-methodiek ook binnen uw organisatie toepassen neem dan contact op met de Stichting Ander Geld:

Pascal van Wanrooy (pascal@andergeld.nl / www.andergeld.nl)

oplage: 250 • teksten: Pascal van Wanrooy, Esther van Oss, Noortje Janse, Jacqueline van Dijk, Daan van de Burgh, Wendy Burg. • foto's: Jacqueline van Dijk. • vormgeving: Jeroen Tirion [BNO] ontwerp en advies • druk: Drukkerij Gianotten • uitgave van: Portes/Stichting AnderGeld